

Technická univerzita v Liberci
FAKULTA PEDAGOGICKÁ

Katedra: Tělesné výchovy
Studijní program: Ekonomika a management
Obor: Sportovní management

Sportovní využití a ekonomická problematika Prachovských skal
Sport utilization and economical issues of Prachov rocks

Bakalářská práce: 07-FP-KTV-231

Autor:

Jitka VACKOVÁ

Podpis:

.....

Adresa:

Sedličky 29

506 01, Jičín

Vedoucí práce: Mgr. Radim Antoš

Počet

stran	slov	obrázků	tabulek	pramenů	příloh
56	13503	0	4	23	4

V Liberci dne: 20. 8. 2007

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že se na mou bakalářskou práci plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím bakalářské práce a konzultantem.

V Liberci dne: 20. 8. 2007

Jitka Vacková

Sportovní využití a ekonomická problematika Prachovských skal

VACKOVÁ Jitka

BP–2007

Vedoucí BP: Mgr. Radim Antoš

Anotace

Tato bakalářská práce se zabývá problematikou cestovního ruchu v oblasti Prachovských skal a jeho možným rozvojem. Kapitoly se věnují obecným specifickým cestovního ruchu jako jsou definice, terminologie, ekonomický význam a typologie. Jsou stěžejní pro tuto práci a snaží se analyzovat jednotlivé předpoklady cestovního ruchu v Prachovských skalách. V kapitolách o lanových aktivitách je rozebráno hledisko ekonomické a manažerské, využití pro účely rekreace, vzdělávání, pedagogiku a volný čas.

Annotation

This bachelor dissertation deals with the issue of tourism and its potential development in the area of Prachov rocks. The chapters are devoted to the general specificities of tourism such as definitions, terminology, economic importance and typology. They are the core of this work and try to analyze some of the suppositions of tourism in the Prachov Rocks. In the chapters about rope activities is analysing economical and managerial aspect, recreation utilization, education, pedagogy and free time.

ÚVOD:.....5

1	Cíle práce	6
2	Historie firmy	7
3	Historie rodu Schliků.....	9
4	Český ráj	9
5	Cestovní ruch.....	12
5.1	Pojem a význam cestovního ruchu	12
5.1.1	Ekonomický význam cestovního ruchu.....	13
5.1.2	Formy cestovního ruchu	13
5.1.3	Druhy cestovního ruchu	13
5.2	Lokalizační předpoklady cestovního ruchu v Prachovských skalách ...	13
5.2.1	Teoretické východisko.....	14
5.2.2	Přírodní lokalizační předpoklady.....	14
5.3	Realizační předpoklady cestovního ruchu v oblasti Prachovských skal	15
5.3.1	Teoretické východisko.....	15
5.3.2	Dopravní předpoklady	15
5.3.3	Materiálně technická základna	16
5.3.4	Sportovně-rekreační infrastruktura.....	16
5.4	Shrnutí, možnosti a opatření cestovního ruchu v dané lokalitě	17
5.4.1	Vlastní analýza	17
6	Počátky organizované turistiky na Jičínsku.....	20
6.1	Činnost odboru Jičín v Prachovských skalách	20
7	Turistické okruhy.....	23
8	Lanové aktivity	25
8.1	Historie	26
8.2	Pedagogické hledisko	27
8.3	Ekonomicko – manažerské hledisko	28
8.4	Bezpečnost.....	30
8.5	Rekreologické hledisko s ohledem na tendence vývoje	31
9	Skalní lezení - od průkopníků po současnost	31
10	Ochrana přírody	40
10.1	Aktivní ochrana území.....	43
10.2	Pasivní ochrana území	43
11	ZÁVĚR	46

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....47

SEZNAM PŘÍLOH.....49

ÚVOD:

Již několik let se pohybuji v prostředí Prachovských skal jako pomocný pracovník, turista a začínající horolezec. Zdejší prostředí znám poměrně dobře, a proto jsem se rozhodla vypracovat bakalářskou práci o tomto skalním městě.

Cílem bylo analyzovat ekonomickou problematiku. Tento cíl jsem bohužel nemohla splnit, jelikož jsem po předchozích domluvách, neobdržela slíbené materiály. Soustředila jsem se proto na oblast cestovního ruchu, která je pro ekonomickou situaci společnosti J. M. Schlik – Kontinuum velmi důležitá.

V další části práce popisuji lanové aktivity, jejich využití pro účely rekreace, vzdělávání, pedagogiku a volný čas. V neposlední řadě pak využití lanových aktivit pro širokou veřejnost v praxi.

1 Cíle práce

Hlavním cílem bakalářské práce je najít možnosti a opatření vedoucí k rozvoji cestovního ruchu v oblasti rezervace, jako významného nástroje pro regionální rozvoj. Analyzovat lanové aktivity a zhodnotit jejich užitečnost. Na základě zjištěných skutečností rozhodnout o užitečnosti lanového centra v Prachovských skalách.

Dílčí cíle:

- zpracovat informace o Prachovských skalách, rodě Schliků a společnosti J. M. Schlik – Kontinuum
- charakterizovat oblast Českého ráje
- zaznamenat počátky a rozvoj sportů v přírodní rezervaci (turistika, skalní lezení)
- popsat ochranu přírody Prachovských skal související s cestovním ruchem

2 Historie firmy

Aby Prachovské skály mohly lákat turisty, sportovce a milovníky přírody, nestačí nabídnout pouze krásy skal a okolí, ale nutností je nabídka služeb, které jim zpříjemní pobyt a o ty se stará společnost J. M. SCHLIK – KONTINUUM.

Počátky firmy J. M. SCHLIK – KONTINUUM lze datovat do konce roku 1992, kdy byl rozhodnutím Okresního pozemkového úřadu v Jičíně navrácen základní majetek – lesní pozemky o rozloze přes 1600 ha. Po tomto rozhodnutí následovalo přes třicet dalších rozhodnutí, kterými se pod správu firmy dostalo přes 100 ha rybníků, asi 120 ha polí a mnoho budov. Základní spoluvlastnické podíly na rodovém majetku byly dány s ohledem na příbuzenské vztahy k poslednímu majiteli, panu J. M. Schlikovi, kterému byl majetek v roce 1948 zabaven. Tím byly dány tyto podíly na veškerém majetku:

Děti J. M. Schlika:

Ing. František Schlik	1/4
Jindřich Schlik	1/4
Marie Bucková	1/4

a dcery zemřelého Zikmunda Schlika:

Ilona Schliková	1/8
Margareta Pospíchalová	1/8. [17]

Od samého počátku se podnikání rozeběhlo různými směry, podle založení jednotlivých restituentů. Zatímco větev Jičíněvská (Ing. František Schlik) vycházela z právního názoru, že jediným majitelem a tedy i hospodářem na rodovém majetku musí být pan Ing. František Schlik jako univerzální dědic po J. M. Schlikovi, ostatní restituenti vycházeli z platných rozhodnutí pozemkového úřadu a trvali na společném či individuálním podnikání. Z této doby pochází řada smluv a dohod, které na řadu let zkomplikovaly hospodaření. [17]

V samých počátcích podnikání se ukázalo, že rozsáhlý lesní majetek musí mít řádného hospodáře (tuto okolnost ostatně nařizuje zákon o lesích). Jako lesní hospodář byl jmenován Ing. J. Bekr, bývalý ředitel lesního závodu v Hořicích, zkušený lesník, který na jedné straně dosáhl znamenitých výsledků při lesním hospodaření, ale na straně druhé udělal řadu problematických rozhodnutí týkajících se státem dotovaných akcí. U firmy skončil v roce 1998 po pěti letech. Hospodaření v lesích převzal Ing. Jiří Stříbrný, který lesy spravuje dosud. [17]

Významnou součástí majetku firmy je přírodní rezervace s patrně nejznámějším skalním městem v Čechách – Prachovské skály. Jedná se o oblast, která je na jedné straně nesmírně zatížená vysokou návštěvností, na straně druhé se jedná o oblast s velmi přísným režimem ochrany přírody. Až do roku 1999 zde hospodařil Klub českých turistů, který zde provozoval pokladny a stánek s občerstvením u informačního střediska. Na jejich hospodaření se snášela kritika, že prostředky získané na vstupném investují ve vlastním hotelu Šikmá Věž a na údržbu skal se peněz nedostává. [9]

Zejména z těchto důvodů se majitelé firmy J. M. Schlik – Kontinuum rozhodli, že správu v přírodní rezervaci převezmou do své režie a o vydělaných prostředcích budou rozhodovat sami. Brzy se ukázalo, že turistická oblast Prachovské skály přinese tolik prostředků, že je možné uvažovat o investicích do infrastruktury, která byla v žalostném stavu. Během několika let zde byl vybudován nový vodovod, majitelé firmy se spolupodíleli na výstavbě ČOV při Turistické chatě, při dolním parkovišti jsou zřízeny moderní WC, je zrekonstruováno informační středisko. Byly definovány hlavní problematické oblasti vstupu na parkovišti v obci Prachov. Dalším problematickým místem byla pokladna při Turistické chatě. Její umístění a žalostný stav vedly majitele k rozhodnutí, že se do zahájení sezóny 2004 postavila pokladna nová, která splňuje základní nároky na zajištění řádného provozu. [16]

V průběhu let 1996 až 1999 se mezilidské vztahy mezi Jičíněvskou stranou a ostatními spolumajiteli firmy vyostřili natolik, že docházelo ke komplikacím při běžném hospodaření. Nakonec Jičíněvesští navrhli vypořádání majetku, které vypracovali společně za stranu Jičíněvskou Ing. Andreas Schlik, za stranu Vokšickou Ing. Vladimír Tekverk. Výsledkem dohod je, že strana Vokšická si ponechá původní firmu J. M. Schlik - Kontinuum, bude hospodařit asi na 1.000 ha lesa a zůstane jí v držbě rezervace Prachovské skály. Strana Jičíněveská bude hospodařit na většině rybníků, asi na 600 ha lesa a sídlo bude mít na zámku v Jičíněvsi. [17]

Stínem této dohody, která proběhla relativně velmi kultivovaně, zůstává skutečnost, že Ing. Andreas Schlik, mladý, erudovaný absolvent Heidelberské univerzity, po neshodách na Jičíněveské straně odešel pracovat do Německa a majetek Jičíněveské strany tak ztratil perspektivního hospodáře. [17]

3 Historie rodu Schliků

Jindřich Schlik byl významný představitel starobylého rodu Schliků pocházejících původně z Voigtlandu, krajiny hraničící s Chebskem v západních Čechách. Z jeho předků dosáhl Kašpar Schlik počátkem 15. století významného postavení na dvoře císaře Zikmunda a ten jej povýšil do panského stavu. Z této doby pochází také původní erb Schliků, červenobílý štít s třemi kroužky. Roku 1516 byly na rodovém panství objeveny nesmírně bohaté stříbrnosné rudy. Štěpán Schlik založil na tomto místě město Jáchymov a začal razit stříbrné mince – tolary. Stříbrné doly však Schlikům již po několika desetiletích zabavil král Ferdinand I. a od té doby byla část rodu v neustále opozici proti vládnoucím Habsburkům. [1]

Schlikové se účastnili povstání českých stavů v letech 1547 a 1618 – 1620. Jáchym Ondřej Schlik byl jako jeden z vůdců povstání po porážce v bitvě na Bílé Hoře zatčen, souzen a popraven na Staroměstském náměstí roku 1621. Jeho bratranec, plukovník Jindřich Schlik, ale vstoupil do císařských služeb a dosáhl vysokého postavení jako profesionální voják. Za své služby získal od panovníka několik panství – mimo jiné panství Veliš s Prachovskými skalami. V držení jeho potomků byly Prachovské skály až do roku 1948, kdy byl Schlikům celý majetek vyvlastněn. V roce 1993 byl Schlikům zabavený majetek navrácen a od roku 2000 se rozhodli provozovat turistickou oblast Prachovských skal ve vlastní režii. [1]

4 Český ráj

Součástí Českého ráje, který se rozprostírá mezi Jičínem, Sobotkou, Mnichovým Hradištěm, Turnovem, Kopaninou, Železným Brodem, Kozákovem a Lomnicí nad Popelkou jsou Prachovské skály. Náhorní plošina Prachovských skal (430 - 464 metrů) byla tak jako ostatní skalní města zaplavena křídovým mořem před 200 miliony lety. Po moři zde zůstaly mohutné usazeniny a naplaveniny. Vytvořila se bizarní skalní města s oddělením jednotlivých skalních masivů. Postupná eroze vytvořila kouzelná údolí, soutěsky a pohádkové útvary skalních masivů, které zaujmou každého návštěvníka, ať do skal přijíždí z domova nebo z daleké ciziny. Výlevy sopečných hornin vytvořily v okolí skal čedičové vrchy jako je Zebín 401 m - Veliš 429 m - Svinčice v jihozápadě Prachovských skal 455 m - Střelecká hůrka 455 m - Trosky 488 m - Kozákov 744 m - Tábor 677 m - Těšín 369 m. [22]

Prachovské skály jsou na jižní straně obklopeny Jičínskou kotlinou s Ostruženskými rybníky a na severu Libuňskou kotlinou se známými Jinolickými rybníky. Vodních toků ve skalách není mnoho. Nejznámější je potok Buňka, který prochází koupalištěm Pelíšek a od Mladějova se nazývá Žehrovka. Ta se vlévá do Jizery.

Zmínky o Prachovských skalách se nesou až k čtvrtému tisíciletí před našim letopočtem. Skály vždy skýtal přírodní ochranu před nebezpečím kmenům i jednotlivcům a proto byly osidlovány ve starším a mladším pravěku lidem různých kultur. O pobytu lovců mamutů, žijících v jeskyních a pod převislými skalami svědčí nálezy pazourkových nožů a opracovaných zvířecích kostí. Stále osídlení nastává až od 3. tisíciletí před našim letopočtem, kdy k nám přicházejí zemědělské kmeny z Podunají. Žil zde lid popelnicových polí - název podle způsobu pohřbívání mrtvých v nádobách. Dále od 4. století před n. l. to byli Keltové - později Germáni, kteří v době stěhování národů od nás odešli. Od 6. století našeho letopočtu nastává osídlení slovanské. Ti vybudovali chráněná místa systémem valů na dobře chráněná hradiště jako Starý Hrádek. Tato plošina chráněna dokola soustavou okrajových skalních věží skýtala bezpečí. Měla ještě dobré chráněné opevnění jedn. valy. Dodnes se jich zachovalo osm. Z archeologického výzkumu Dr. Rudolfa Turka a prof. Hokna ze 30. a 40. let bylo objeveno osídlení mladší doby kamenné. Dle vykopávek na jihu skal od Holína, Ohavče a Horního Lochova bylo osídlení zemědělských kultur ze 4. tisíc. před n. let. Další osídlení z Hrádku pochází z doby bronzové. Další nálezy z okolí Šikmé věže potvrzují sídliště a pohřebiště lidu popelnicových polí. Dalším sídlištěm objeveném na Plecháči, jižně od Krkovin, Maštelenů a nad Maršovem. Nad obcí Prachov za prvním valem se nacházela osada Valy, která zanikla v husitských válkách. [8]

Slované pohřbívali na čtyřech místech. Na Holém vrchu, Mešinci, na Kozím hřbetu a Starém hrádku. Zde jsou ještě zbytky kamenů z kostelíka z 10. - 11. století. Vykopávky z Prach. skal jsou uloženy v Náprstkově muzeu v Praze, v Národním muzeu a v muzeu v Jičíně v zámku Valdštejna. V době výstavy Karla IV. na hradě v Praze je mohl návštěvník vidět v expozici. [22]

Dále se ve skalách schovávali čeští bratři v době nesvobody před odchodem do ciziny. Pod skalou Krákorka byl chycen jezuita češovský myslivec Tomáš Svoboda roku 1727, jenž byl v Kopidlně u cukrovaru popraven (Alois Jirásek - román Skály). [8]

Na konci 14. století byl postaven hrad Pařez, původní název Husí nůžka, patřící Čeňku z Vartenburka. Pařez Žižka zničil roku 1424. Hrad propadl zkáze a stal se sídlem

dobrodruhů a toulavých tlup. Do konce I. sv. války se jmenoval Matoušův hrad, patřící bratrům Matoušovic (sedláci v Pařezské Lhotě), kteří ho prodávají rodině Šliků a odstěhují se na Podkarpatskou Rus. V hladomorně byly nalezeny Václavské groše a v okolí úlomky dobové keramiky. [22]

29. června 1866 se na východní části Prachovských skal odehrává bitva Prusko-Rakouské války. Nad obcí Prachov v sedle u „Zabitých“ a Brankou dochází ke střetu mezi pruskými oddíly a 35. rakouským plukem, který nápor Prusů odrazí, ale týž den v Jičíně dochází k bitvě, kde rakouská vojska ustupují ku Hradci Králové, kde 3. července 1866 dochází k porážce rakouských vojsk. Roku 1890 dává Ervín hrabě Schlik postavit 4 pomníky s věnováním vojákům padlým na Prachově. Jeden je v dolní části obce a 3 nad vsí Prachov. Poslední 5. pomník věnuje spolek pro udržování pomníku ve Vratislavi a důstojníci spolku pruského král. pluku von Grolmon č. 18. [2]

Prachovské skály postupně nabývají pozornosti návštěvníků a stávaly se stále více navštěvované jak jednotlivci, školami a různými skupinami. Dne 9. června roku 1813 byl veden Císařskou chodbou císař František I. Název Císařská byl roku 1918 přejmenován na cestu „Svobody“, ten se však neujal a název císařská se dochoval dodnes. Až do roku 1935 je považován hlavní vchod do skal z osady Horní Lochov Fortnou. Vybudování asfaltové silnice přes Prachov se stává Prachov centrem do Prach. skal. Asi 300 metrů od hotelu Šikmá věž je uprostřed cesty kámen se sedátkem zvaným Schlikovo. Na něm odpočíval slavný generál František Schlik (1789 - 1862), který se zde kochal pohledem na Jičínskou kotlinu, Veliš a Vokšické panství. Dnes je tento prostor zarostlý stromy. Dne 1. června r. 1879 přijel do Jičína Vojta Náprstek se spolkem amerických dam. Doprovázel ho Vrchlický, prof. Bouše, bratři Šimáčkové a další. Vše organizoval prof. Maloch a prof. Lepař. Na dvou žebříkách se přesunuli z Jičína do osady Horní Lochov. Fortnou vystoupili na prohlídku skal. Všichni byli prohlídkou doslova unešeni. To byl také začátek turistiky v Prachovských skalách. Vojta Náprstek se stává 11. června 1887 předsedou Klubu českých turistů. 3. dubna roku 1892 je v Jičíně zvolen první předseda KČT Ing. František Lepař. Díky rodině Schliků nachází KČT pochopení pro turistiku. Začínají úpravy cest a schodišť v Prachovských skalách. Pomocí turistice v Prachovských skalách byla výstavba lesní restaurace nad Sklípem v zelené rokli, kterou dal hrabě Ervín Schlik roku 1886 postavit. Slavnostní otevření se konalo 15. srpna 1886. Tato restaurace sloužila návštěvníkům skal celkem 34 let. V té době vychází první mapy Prachovských skal a okolí a první sešitky průvodce po Prachovských skalách. [8]

V roce 1901 je postaven Vsetečkův penzion, nyní hotel pod Šikmou věží KČT Jičín. Dále KČT postavil na vrcholu Svinčice besídku, jako rozhlednu do Jičínské kotliny, až k Ohařicům. Je otevřena Hlaholská a Hraběňčina vyhlídka. Dále vyhlídka Malochova a na Anfiteatr. Obě vyhlídky za několik let pro vzrostlé stromy zanikají. V roce 1922 vzniká penzion Kryšovna pod vesnicí Prachov. Pan Kryš je lesním u Schliků a nad vesnicí Prachov hotel „Český ráj“ pana hostinského Khuna. V roce 1924 byla otevřena s pomocí rodiny Schliků Turistická chata. V roce 1935 architekt Stejskal postavil parkhotel Skalní město nájemci Tur. chaty panu Janu Košíčkovi. V roce 1936 byla dodělána bezprašná silnice z Holína přes Prachov až do Turistické chaty. V roce 1937 přidal spolek Jičín v Praze slohovou zvoničku poblíž hotelu Skalní město. V roce 1939 vzniká přírodní koupaliště Pelíšek pod Turistickou chatou (dřelo ing. Čehovského). U koupaliště byl postaven totem Pelíšek jako dobrý duch a ochránce Prachovských skal. Dále bylo vybudováno veřejné osvětlení silnice od pomníku Lepaře až do Tur. chaty. Bohužel se nedochovalo. K tomuto rozvoji velkou měrou přispěl právě spolek Jičín v Praze, který vydával i svůj časopis. [8]

5 Cestovní ruch

5.1 Pojem a význam cestovního ruchu

Vymezení cestovního ruchu není jednoduchou záležitostí. Na cestovní ruch musíme nahlížet jako na jev, jenž působí na prostředí, ve kterém se odehrává a naopak toto prostředí působí na cestovní ruch. Pro objektivní pochopení je třeba se na cestovní ruch dívat z mnoha hledisek a úhlů. Například J. Vystoupil uvádí tzv. systém cestovního ruchu, jenž znázorňuje vztahy s nadřazenými a jinými systémy, jakož i k jeho prvkům, které tvoří části systému. Za nadřazené systémy považujeme především ekonomické, sociální, politické, technologické a ekologické prostředí. Subjekty cestovního ruchu jsou turisté a mezi objekty se řadí cílová místa, podniky a organizace cestovního ruchu. Uvedený systém pak pomáhá porozumět rozsahu odvětví cestovního ruchu a jeho vazbám na okolí.

Za výstižný také považuji názor, že na cestovní ruch se nemá pohlížet jako na samostatné odvětví, ale jako na činnost, která je výsledkem služeb jiných odvětví, jako jsou ubytování, stravování a doprava. Jestliže jde o nějaký průmysl cestovního ruchu, pravděpodobně se skládá ze služeb pořadatelů zájezdů tj. cestovních kanceláří, a cestovních agentur. [10]

5.1.1 Ekonomický význam cestovního ruchu

Cestovní ruch představuje významný a velmi rychle se rozvíjející segment domácí i světové ekonomiky, který vytváří značný multiplikační efekt. Cestovní ruch pozitivně působí na zaměstnanost obyvatelstva, tvorbu hrubého domácího produktu (HDP) , platební bilanci státu, příjmy do rozpočtů a investiční činnost. Světová organizace cestovního ruchu (WTO) a Světová rada cestování a cestovního ruchu (WTTC) uvádí, že cestovní ruch zaměstnává nejvíce ekonomicky aktivního obyvatelstva (přibližně 11%), na tvorbě HDP se podílí rovněž zhruba 11% a svým objemem tržeb patří mezi tři nejvýznamnější ekonomická odvětví. [10]

Cestovní ruch a jeho průřezový charakter pozitivně zasahuje do řady dalších odvětví ekonomiky. Řadí se do nich především doprava, stavebnictví, obchod, telekomunikace, bankovníctví, sport. Převážně kladný vliv má cestovní ruch také na ochranu životního prostředí a zachování kulturních tradic.

5.1.2 Formy cestovního ruchu

U forem jsou rozhodujícím hlediskem důvody návštěvy tzv. motivy účasti na cestovním ruchu. Je jasné, že většina návštěvníků necestuje mimo místo bydliště pouze s jedním motivem, proto uvažujeme převažující prvek cesty.

5.1.3 Druhy cestovního ruchu

Oproti formám cestovního ruchu druhy cestovního ruchu zohledňují převážně jevový průběh cestovního ruchu a způsob jeho realizace v závislosti na geografických, ekonomických, společenských a jiných podmínkách, jakož i jeho účinky. Hovoříme o členění na základě vnějších faktorů. [11]

5.2 Lokalizační předpoklady cestovního ruchu v Prachovských skalách

Faktorů, jež ovlivňují cestovní ruch a možnosti jeho rozvoje je celá řada. Proto je na místě rozřazení těchto faktorů respektive podmínek nebo předpokladů do určitých kategorií. Předpoklady cestovního ruchu můžeme chápat jako souhrn přírodních a antropogenních

aspektů včetně jejich mnoho-úrovňových vazeb, které vytvářejí předpoklady pro realizaci cestovního ruchu. [14] V této kapitole se zaměříme na lokalizační předpoklady.

5.2.1 Teoretické východisko

Přírodní lokalizační předpoklady

Lokalizační předpoklady vytváří určitou základnu pro cestovní ruch a ve většině případů rozhodují o funkčním využití konkrétní oblasti. *Přírodní předpoklady* jsou specifické pro svůj stacionární a konstantní charakter a řadí se mezi ně reliéf a morfologické poměry, klima, vodstvo, rostlinstvo a živočišstvo. [19] Zvláštní a výjimečná vlastnost přírodního prostředí se nazývá atraktivita. Tyto atraktivita, jenž jsou podnětem k vytváření národních parků, přírodních rezervací atd., činí oblasti, v kterých se nacházejí návštěvnický velmi přitažlivé.

5.2.2 Přírodní lokalizační předpoklady

reliéf

Prachovské skály leží ve střední části Prachovské pahorkatiny. Tato členitá pahorkatina, silně rozčleněná kaňonovitými údolími a soutěskami, místy s neovulkanickými suky se rozkládá ve východní části Turnovské pahorkatiny. Turnovská pahorkatina leží v předpolí Ještědsko–kozákovského hřbetu, který můžeme vidět ze Skautské vyhlídky. Významnými body tohoto hřbetu je Tábor, Kozlov, Kozákov a při velmi dobré viditelnosti spatříme i Ještěd. [1]

Na jihu je Prachovská pahorkatina od Ještědsko-kozákovského hřbetu oddělena Libuňskou brázdou v široké nivě toků Javornice a Libuňka. Z Hlaholské nebo Křížkovského vyhlídky vidíme rekreační oblast Jinolické rybníky. [1]

Na západě a jihozápadě Prachovská pahorkatina sousedí s Vyskeřskou vrchovinou s nejznámějšími dominantami Českého ráje. Nejvyšší jsou Trosky (514 m n. m.).

Od Velišského hřbetu je Prachovská pahorkatina oddělena Jičínskou kotlinou, která se rozkládá na jih a východ od Prachovských skal. Nejvyšším bodem je chráněný čedičový kužel Zebín, vysoký 401 m a viditelný z Křížkovského vyhlídky. [1]

vodstvo

Prachovská pahorkatina se nachází na rozvodí dvou řek Jizery a Cidliny. Na jihu pahorkatiny jsou dva toky Javornice a Libuňka. Nedaleko centra Prachovských skal se nachází rekreační oblast Jinolické rybníky s chráněnými mokřadními loukami, na kterých se do dnešních dob zachovaly ohrožené druhy rostlin jako vstavač kukačka, ostřice blešní a jsou také významným hnízdním biotopem pro řadu živočichů, např. labuť velkou. [1]

rostlinstvo a živočišstvo

V oblasti Prachovských skal můžeme rozeznat čtyři základní skupiny rostlinných společenstev - společenstva suchých skal, vrcholových partií a plošin; vlhkých skalních stěn; roklin a údolí a společenstva ovlivněná člověkem. Skalní město poskytuje velmi dobré podmínky pro život značného počtu bezobratlých živočichů i obratlovců.

5.3 Realizační předpoklady cestovního ruchu v oblasti Prachovských skal

5.3.1 Teoretické východisko

Realizační předpoklady: dopravní,
   materiálně – technické,
   sportovně-rekreační.

Existence těchto předpokladů umožňují realizovat cestovní ruch v dané oblasti. Prostřednictvím dopravních předpokladů se do dané oblasti dostaneme (dopravní infrastruktura) a pomocí materiálně-technických předpokladů oblast využijeme (slouží hlavně k uspokojení fyziologických a hygienických nároků – ubytovací a stravovací zařízení a sportovnímu vyžití).

5.3.2 Dopravní předpoklady

železniční doprava

Nejbližší vlaková zastávka je od centra Prachovských skal vzdálena 4,5 km a nachází se na trase mezi Jičínem a Turnovem.

silniční doprava

Pomocí automobilu se lze bez problémů dostat až ke vstupu do rezervace. Jediným problémem jsou parkoviště s nízkou kapacitou. Autobusová doprava je zajištěna jen během letní sezóny a návštěvníky nedoveze přímo k hlavnímu vstupu do rezervace.

5.3.3 Materiálně technická základna

ubytování

Ubytování je jeden z nejzákladnějších prvků cestovního ruchu a bez dostatečného počtu kvalitních ubytovacích objektů je rozvoj cestovního ruchu velmi omezený. Turistický význam regionu a jeho středisek je v rámci doporučení statistického sledování v zemích EU měřen ukazateli kapacitními jako např. počet turistických a rekreačních lůžek (lůžka v hromadných ubytovacích zařízeních, lůžka v soukromí, lůžka v objektech individuální rekreace – chaty, chalupy) na jedné straně, na druhé straně ukazateli výkonovými jako např. počet ubytovaných hostů, počet přenocování atd. [20]

stravovací zařízení

Stravovací zařízení svým charakterem nejsou do takové míry ovlivňovány přítomností turistických atraktivit a jiných cílů cestovního ruchu tak jako ubytovací objekty. Přesto u většiny kapacitně větších ubytovacích zařízení jsou restaurace samozřejmostí.

5.3.4 Sportovně-rekreační infrastruktura

Pro letní sporty a rekreaci se za sportovně-rekreační infrastrukturu považují zejména značené turistické trasy, naučné stezky a v poslední době se velmi rozvíjející cyklotrasy. Do sportovně-rekreační infrastruktury samozřejmě patří také koupaliště, hřiště pro různé druhy sportů, tělocvičny atd. Tyto objekty mají však spíše doplňkový charakter.

5.4 Shrnutí, možnosti a opatření cestovního ruchu v dané lokalitě

5.4.1 Vlastní analýza

Oblast Prachovských skal se nachází na východě České republiky a v celkovém pojetí patří mezi významné destinace cestovního ruchu v ČR. Nalézá se zde však množství pozitivních faktorů, které mohou přispět k výraznějšímu rozvoji cestovního ruchu. Aby mohl být co nejvíce využit potenciál území kraje, musí být zmiňované pozitivní faktory podporovány a na druhou stranu ty negativní odstraňovány. A v tom vidíme hlavní možnosti rozvoje cestovního ruchu v dané oblasti.

Tabulka č. 1 – **Faktory ovlivňující cestovní ruch**

a) SILNÉ STRÁNKY	b) SLABÉ STRÁNKY
Skalní a hradní dominanty v terénu	Málo pestrá nabídka forem a produktů
Památkové objekty, muzea	Chybí jednotný “univerzální” průkaz (“turistický pas”) zvýhodňující návštěvu dalších památek či jiných atraktivit v rámci regionu
Značené turistické stezky a cyklotrasy	Neexistence cestovní kanceláře specializované na Český ráj
<i>Z pohledu turistů :</i> Koncentrace klíčových atraktivit na malém území	<i>Z pohledu ochrany přírody :</i> Koncentrace klíčových atraktivit na malém území
	Nedostatek náhradních aktivit v případě nepříznivého počasí
c) PŘÍLEŽITOSTI	d) OHROŽENÍ
Rozvoj venkovské turistiky	Setrvačnost turistů při návštěvách známých míst
Nabídky nových produktů – zimní aktivity, pobyty seniorů, nové sporty, tématické stezky	Konkurence jiných regionů (Krkonoše, Jizerské hory)
Programy pro děti (dětské koutky=hlídání, celodenní či víkendové “tábory”, naučné programy o táboření)	Monotematická nabídka, bez doplňkových aktivit (sálové sporty, koupání, diskotéky)
Nabídka nových produktů pro rodiny s dětmi (např. formou sbírání razítek za návštěvy vybraných míst, se závěrečnou odměnou	
Zvýšení výběru ubytovacích zařízení podle druhů a kvality	
Podstatné zvýšení kvality zařízení a služeb	
Nabídka univerzálních “pasů”, opravňujících ke vstupu do souborů vybraných památek, slevy v restauracích, v dopravě apod.	
Návrh vhodných tras celodenních výletů pro pěší, motorizované a cykloturisty, v návaznosti na předchozí bod (pasy)	
Ucelené nabídky kombinovaných služeb – vytváření nabídkových balíčků	

Návštěvníci Prachovských skal

Prachovské skály jsou navštěvovanou oblastí, která je ideálním místem pro odpočinek, a to jak pasivní, tak i aktivní. Nabízí možnosti i pro více extrémní využití volného času jako je skalní lezení. Nutné je ovšem říci, že návštěvníky tvoří, a zřejmě bude dále tvořit, hlavně domácí klientela.

Z mezinárodního hlediska je oblast spíše periferní, ve světě (v Evropě) jistě existují mnohem zajímavější místa s podobným stylem krajiny. Existují sice skupinky cizinců, kteří tuto oblast navštěvují (převážně Holanďané), ale jedná se spíše o výjimky. Klientelu tvoří hlavně domácí turisté, na což by měla strategie rozvoje turismu a místní podnikatelé brát zřetel a podle toho patřičně reagovat. Domácí návštěvníky lze rozdělit na dva typy: chataře a chalupáře, kteří vlastní v oblasti rekreační objekt a jednodenní návštěvníky zajímavých lokalit. První typ, tedy chataři a chalupáři, jsou nepoměrně početnější, ovšem pro ekonomiku místního cestovního ruchu nezajímaví. Jedná se především o rekreanty z pražské aglomerace, dále Mladoboleslavsko (především ze samotné Mladé Boleslavi) a Jičína. Tito návštěvníci jsou sice určitým impulsem pro rozvoj místních obcí (nová tvář vesnic), ovšem ekonomicky jsou významní především pro hypermarkety v obchodní zóně při Mladé Boleslavi (vlastní zkušenost). Druhá skupina je sice méně početnější, zato pro oblast ekonomicky více zajímavá. [18]

Tuto skupinu dělíme na dva typy:

- jednodenní a víkendoví návštěvníci hlavních turistických destinací;
- rekreanti s dlouhodobým pobytem.

Lze říci, že jde o oblast velmi atraktivní z hlediska domácího cestovního ruchu, a proto by se marketing měl zaměřit především na domácí klientelu. Zahraniční návštěvníci jsou nepochybně finančně atraktivnější, nikdy však nedosáhnou takového počtu, aby z nich region dokázal finančně vyžít.

Cílem je poskytnout návštěvníkům krásný prožitek, odpočinek při uchování fenoménu krajiny.

Návštěvnost Prachovských skal – viz. příloha č. 3

Způsoby řešení a realizace:

- zprovoznit celý informační systém: vlastní informační střediska - zajistit jejich rekonstrukci a následně jejich osvětovou a vzdělávací činnost (přednášky, setkání, vícedenní aktivity); dále pracovat na informačních tabulích ve spolupráci se Sdružením Český ráj, aby nevznikala duplicita v informačním systému
- výstavní činnost, přednášky a aktivity v terénu
- přístupnost informací pro návštěvníky na síti Internet
- doplnit panely se vstupními informacemi a mapami a na území CHKO ve spolupráci s KČT
- tisková a vydavatelská činnost - letáky a brožury
- vydat informační letáky s pravidly chování na území CHKO

6 Počátky organizované turistiky na Jičínsku

Město Jičín patří dnes k nejvyhledávanějším turistickým centrům ve východních Čechách. Jičín je mezi turisty chápán jako brána do Českého ráje díky své poloze nedaleko Prachovských skal, které jsou každoročně navštíveny tisíci turisty. Mnohé návštěvníky však lákají i jiné Jičínu blízké lokality jako vrch Tábor s výhledem na Krkonoše, zříceniny řady hradů nebo Valdštejnská logie. To, že dnes je Jičín opravdovým turistickým centrem, je i díky působení místních turistických spolků. Je nutné říci, že pojem turistika není shodný s pojmem cestování, protože pojem turistika skrývá mnohem hlubší obsah tělovýchovný, poznávací, kulturní a hospodářský.

6.1 Činnost odboru Jičín v Prachovských skalách

Prachovské skály byly středem zájmu lidí už od pravěku. Z mladší doby kamenné se dochovala volutová a vypichovaná keramika. Na Prachově byla nalezena sídliště lidu, popelnicových polí nebo slezskoplátenické pohřebiště. Dodnes je ještě na několika místech možno spatřit ranně středověké valy. [22]

Odbor KČT Jičín se soustředil právě na toto území. Odbor si za svůj hlavní cíl stanovil zpřístupnění Prachovských skal, ke kterému tehdejší majitel E. hrabě Schlik, který zde už v roce 1886 nechal vybudovat dřevěnou restauraci, svolil. Pracemi na Prachově se zabývala Prachovská sekce ustavená už v prvním roce existence odboru. Ta také začala ihned s úpravami skal. Bohužel pro následující léta informace o pracích převážně chybí.

V roce 1893 došlo k vydání propagační brožury Vladislava Lepaře – Prachovské skály u Jičina, která obsahovala i mapu skal od Zdeňka Lepře. Sekce, která pro rok 1893 fungovala v následujícím složení: A. Holeček, F. Klouček, K. Štětina, A. Kratochvíl, J. Seifert a J. Pícek, pokračovala v značení cest a postoupila až k zřícenině hradu Pařez. Odbor se zabýval plánem postavit v blízkosti skal nějakou budovu jako letní byt. S tímto plánem seznámilo r. 1894 ústřední výbor, který na stavbu odmítl vydat subvence, a tak plán ztroskotat. Aby odbor dosáhl větších známostí a tím i navštěvovanosti Prachovských skal, zaslal na Národopisnou výstavu československou vrstevnicovou mapu skal s jejich popisem. Hlavní cestou, která vedla do skal, byla cesta přes Horní Lochov. Vzhledem k jejímu špatnému stavu přistoupil v roce 1895 odbor k její úpravě. Při značení cest se označovací družstvo dostalo až za hranice skal, neboť označilo cestu mezi hradem Pařezem a hradem trosky. V nejznámější části skal Císařské chodbě bylo přiděleno nové zábradlí. [2]

Během roku 1896 byly upraveny vyhlídky Ervínův hrádek a Kazatelna nebo cesta v Čmelíkově rokli. Kvůli poškození rozhledny na Svinčici došlo k její opravě. K propagaci skal sloužily nově pořízené mapy. Protože odbor finančně na zaplacení prací nestačil, byla Klubem odboru povolena subvence 100 zl. na úpravu cest a jejich značení. [2]

V roce 1897 se Prachovské sekce – A. Fleischmann, A. Jirásek, R. Kryš, J. Lohař, J. Pícek, E. Prokop – zabývala úpravami cest v Laholi, Kocourníku, Šustci, na Krkavinách a k restauraci. Všechny tyto cesty byly označeny červeně. Do Fortny byla umístěna nová orientační tabule a na vlakové nádraží v Jičíně byl umístěn reliéf Prachovských skal. Bylo zasazeno i zábradlí na vyhlídce Ervínův hrádek. V témže roce se uskutečnil první zimní výlet do Prachovských skal pod vedením velkého propagátora lyžování Jana Buchara. Odbor pracoval i na další propagaci skal a Jičina a připravoval vydání Plakátu s obrazy z Jičina a okolí. Ten byl vydán v květnu 1898. V témže měsíci podnikl Klub velký výlet do Prachovských skal, kterého se zúčastnilo asi 30 osob. [2]

K velké změně cestování do skal došlo v roce 1899, neboť se odboru podařilo zajistit pravidelnou dopravu do Horního Lochova pohodlným vozem, na který získal koncesi i pro následující léta. Prachovská sekce své složení prakticky nezměnila, pouze do sekce byli přijati ještě J. Jiříčka, G. Smolař a J. Rejman. Práce na Prachově pokračovaly ražením chodníku na Vodách, úpravou cesty ze Studené rokle k Ervínovu hrádku. Propagaci mělo posloužit pohledové album „24 obrázků z Jičina a okolí“. Počet návštěvníků Prachovských

skal stále rostl. Místní restauraci podle zápisů navštívilo 1541 turistů mimo hromadné výpravy. [2]

Vzhledem k úspěchu pohledového alba bylo o rok později připraveno druhé vydání s 26 obrázky. Vůz do Horního Lochova začal jezdit v roce 1900 na začátku června a jezdil každou neděli a ve svátek čtyřikrát denně. Za svezení platili dospělí 60 h. a děti do 12 let a členové KČT 40 h. Na počest zesnulého předsedy odboru F. Lepaře st. byla 8. 7. 1900 na Pohanském pohřebišti umístěna pamětní deska s jeho jménem. V roce 1900 byly Prachovské skály rozděleny do třech partií, přičemž každá měla svou označovací barvu – Císařská chodba a její okolí modrou, severozápad skal červenou a jihozápad zelenou. Modře byla vyznačena i cesta od vlakového nádraží v Jičíně až na Prachov. Odbor najmul i čtyři placené průvodce po skalách (Lelek, Kaderávek, Kliment, Konůpek). V lednu 1900 se na valné hromadě ustavilo Společenstvo k zařizování letních bytů v okolí Jičínském, které se zaměřilo na stavbu pensionátu v Horním Lochově, který po svém zprovoznění 30. 6. 1901 sloužil návštěvníkům skal. [2]

I v roce 1901 jezdil vůz do Horního Lochova a to už od poloviny května a dokonce za sníženou cenu pro nečleny za 40 h. a členy 30 h. Z výletního vozu měl odbor čistý zisk 127 K. 64 h. Došlo k vydání nové mapy skal s opraveným značením podle rozdělení skal v předchozím roce. Byly vyvěšeny nové orientační tabule a došlo k úpravám okolí Šikmé věže, kam bylo instalováno zábradlí. Odboru se podařilo získat subvenci 400 zl. na další úpravy od okresního výboru a pronajal si lesní restauraci na Prachově. Prachovskou sekci v roce 1901 tvořili A. Fleischmann, R. Kryš, E. Prokop, J. Knotek, J. Pícek, G. Smolař, J. Rejman, F. Vavřínek a B. Václavík. Obdobné složení měla i v následjícím roce, kdy do ní přestoupili navíc pánové Krutina a Kasalický. Vzhledem ke stále se zhoršující finanční situaci se zredukovala činnost odboru, a tak na Prachově neproběhly žádné další úpravy. Pouze díky dalším subvencím okresního výboru, městské spořitelny a městské rady byla opravována hornolochovská cesta. Díky špatné finanční situaci byl v dubnu 1903 prodán i výletní vůz, aby byly zaplaceny dluhy odboru. Spolek se v roce 1903 už pracemi na Prachově nezabýval vůbec (Pech, 1928). [2]

Zajímavé zpestřující informace o návštěvnících skal poskytuje Pamětní kniha restaurace v Prachovských skalách. Z ní vyplývá, že drtivou většinu návštěvníků tvořili Češi. Spíše vyjíměčně můžeme nalézt německé zápisy, které jsou často přeškrtnuty, což je možné chápat jako projev českého nacionalismu. V knize je možné objevit řadu básní milostných

nebo opěvujících Čechy a především krajinu Českého ráje nebo jiné výroky odrážející národní hrdost. [21]

7 Turistické okruhy

Návštěvníkům Prachovských skal jsou nabízeny dva okruhy: malý okruh je žlutý měřicí 1,5 km a má Denisovu stezku s myší dírou (zkouška štíhlosti). Kalich vytesaný absolventy sochařské školy z Hořic k 500. výročí Jana Žižky z Trocnova 1424 1924. Dále vyhlídkou Českého ráje. Před vyhlídkou vlevo je Madona s děťátkem, vedle vlevo hlava beránka a Krakonoš. Za nimi se nachází symbol Prachovských skal Prachovská jehla a revoluční francouzská čapka. V popředí asi 3 km se nachází Střelecká hůrka dále Trosky a vpravo za nimi Ještěd u Liberce a část Jizerských hor. Vlevo od Trosky je poblíž Vyskeř s kapličkou na vrcholu a za ním je vidět Polsko. Po náhorní plošině nás žlutá značka dovede na vyhlídku „Míru“. Zde je vidět část skalního města a skalní věže z okolí Císařské chodby. Dále nás žlutá dovede na vrchol rokle zvané Císařská. Touto nejkrásnější roklí sestoupíme do nitra skal, kde si prohlédneme jejich mohutnost. Uvidíme vlevo Americkou věž, dále Orla a Velký kapucín. Před námi skalní útvar Modlitba skal (sepaté ruce). V tomto prostoru vznikalo několik filmů jako Smrt na jehle, Dostaveníčko v Jičíně, Smrt přichází z večera, Viola, Dluhy Hany Zagorové, Malá mořská víla, Žabí princ, Mlhy nad Avelomem. Naplnění dojmů se vracíme zpět k Turistické chatě.

Tabulka č. 2 – Charakteristika malého okruhu [23]

Odhadovaná délka okruhu:	asi 1,5km
Časová náročnost:	asi 45 minut klidné chůze
Počet navštívených vyhlídek:	2
Vyhlídky:	Vyhlídka Českého ráje, Vyhlídka míru
Turistická značka:	žlutá
Hodnocení:	Okruh je vhodný jen pro letmé shlédnutí Prachovských skal popř. při výletu s menšími dětmi či časové tísní. Pro lepší seznámení se s prostorem Prachovských skal slouží velký okruh.

Příloha č. 1 – Mapka malého okruhu

Velký okruh je zelený a náročnější na schody. Měří 3 a půl km. Přední točenicí asi po 400 metrech se dostaneme pod Císařskou chodbu. Před ní zelená značka uhýbá vlevo a průchodem mezi Kapucínem a Modlitbou skal ke Šlikově věži. Po schodech vzhůru navštívíme Šlikovu vyhlídku s pohledem na Kozákov. Potom sestoupíme dolů do údolíčka kde nás upoutá znak 22. pěšího pluku, který s kapitánem členem KČT Jičín panem Kocourkem cestu v roce 1922 udělal. Dostaneme se na vyhlídku Všetečkovu. Jakub Všetečka byl druhým předsedou KČT Jičín a autor průvodce z roku 1920. Cesta nás asi po 400 metrech dovede ke Skautským věžím. Tam průchodem sestoupíme na Hakenovu vyhlídku. Prof. Haken byl archeolog a jako rodák z Horního Lochova s prof. Turkem vedl vykopávky v prostoru skal. Cesta vede vzhůru na Rumcajsovu vyhlídku. Z obou vyhlídek je vidět veliký skalní masív Krkavčích skal. Cesta nás vede kolem Bratrské modlitebny vzhůru na náhorní plošinu. Tam asi po 150 metrech nás uvítá Hlaholská vyhlídka s pohledem na Jinolické rybníky, vlevo Tábor za ním Černá hora v Krkonoších. Vpravo od Černé hory se vypíná Bodlec a Kumburk. Kumburk sám byl spjat s vězněním Elišky Smiřické roku 1609 a ve vězení strávila 10 let pro poměr s mužem selského rodu. S pomocí Oty Jindřicha, kterému slíbí manželství z Kumburku utíká a ze zlosti, že není dědičkou vyhazuje Jičínský zámek do povětří. Odtud písnička „Znám já jeden krásný zámek nedaleko Jičina...“. Podrobnosti spisovatel Svátek v knize „Pád rodu Smiřických“. Okruh nás dovede po náhorní plošině až na vyhlídku Míru. Zde si prohlédneme skalní město z jižní strany a pokračujeme na Americkou sluj po schodech dolů. Pod Skálou zvanou Náprstkova najdeme desku Vojty Náprstka. Tu umístil KČT na paměť návštěvy Vojty Náprstka z roku 1879. Přejdeme údolí a dostaneme se na Vítkovu vyhlídku zvanou Šikmá věž. Odtud vidíme Jičínskou kotlinu s Ostruženskými rybníky. Cesta pak stoupá do Nové rokle a pokračuje Fortunou vzhůru. Na skalní stěně Lví věže jsou znaky po údajně (Babinského pokladu). Dále nás upoutá „Hlava Sokrata“ vytesaná opět studenty keramické školy z Hořic. V průchodu najdeme hlavu jelena vyrytou do skály s datumem 1886 a jméno myslivce Kozdy. Byl to poslední zastřelený jelen v Prachovských skalách. Asi po 10 metrech naši pozornost upoutá skalní hřib. Přejdeme náhorní plošinu a dostaneme se na Pechovu vyhlídku. A hody před námi skála zvaná Pečírkova věž má podobu Sfingy, vpravo je Palcát a Zelená věž. Velký masív jsou věže Rektorky. Pohledem na Trosky a Kozákov se rozloučíme s Prachovskými skalami a Řehákovým sestupem sestoupíme zpět k Turistické chatě.

Tabulka č. 3 – **Charakteristika velkého okruhu** [23]

Odhadovaná délka okruhu:	asi 5 km
Časová náročnost:	asi 2 hodiny klidné chůze
Počet navštívených vyhlídek:	8
Vyhlídky:	Pechova vyhlídka, Šikmá věž, Vyhlídka míru, Hlaholská vyhlídka, Rumcajsova a Hakenova vyhlídka, Schlikova vyhlídka a Všetečková vyhlídka
Turistická značka:	zelená
Hodnocení:	Velký okruh nás plně seznámí se zajímavostmi a pozoruhodnostmi tohoto nádherného místa Českého ráje. Při časové tísní či jiných okolnostech můžeme využít k prohlídce malý okruh.

Příloha č. 2 – **Mapka velkého okruhu**

Pro vysokou návštěvnost – příloha č. 3 (7x více na 1 km² než v Krkonoších) [1] je nutné se pohybovat jen po značených cestách, neodhazovat odpadky, nic netrhat, nejezdit na kole, koni a autem po lesních cestách, nerozdělávat oheň a tábořit a neničit zařízení sloužící všem. Pes má být na vodítku.

Jen tak zůstanou Prachovské skály zachovány pro další generace. A jen tak se lze vyhnout postihu orgánu ochrany přírody.

8 Lanové aktivity

Slovo lanové aktivity má velice široký záběr. Lanovou aktivitou můžeme označit jakoukoli herní, vzdělávací, výchovnou, rekreační, pracovní nebo volnočasovou činnost, při které používáme lano nebo jeho části či modifikace (tj. uzlování, lasování, šplh, přetahování a jiné). Zaměříme se na lanové dráhy, které jsou v poslední době v naší republice ve velmi dynamickém rozvoji.

Pro tuto práci lanové aktivity ve smyslu lanových drah rozdělíme takto:

- podle výšky nad zemí na nízké (do 1,5 metru) a vysoké (nad 1,5 metru)
- podle mobility na mobilní a stacionární
- podle podléhání přírodním vlivům na kryté a otevřené
- podle konstrukce na překážky na kůlech, stromech, konstrukcích
- podle počtu účastníků na překážky pro jednotlivce, dvojíce, týmové
- podle způsobu překonávání buďto trikem, silou, rovnováhou, jinak [6]

8.1 Historie

Využívání lanových drah pro pedagogické účely je záležitostí s dlouhou historií. Už před stovkami a možná tisíci lety se používali při výcviku vojenských složek jednotlivých států a říší. Ale v podobě pedagogického využití souvisí se vznikem tělovýchovných spolků před několika stoletími.

Pokud vezmu v úvahu jedno z prvních ztvárnění lanových překážek ve formě provazových žebříků, volných lan ke šplhu a tyčí kolem vysoké konstrukce, bude prvenství pravděpodobně patřit tělovýchovnému a pedagogickému směru, který uplatňoval myšlenky už mnoha myslitelů z dřívějších dob a hledal na rozdíl od tehdejších praktik přirozenou a harmonickou výchovu a tím byl „filantropismus“. V knize „Turnbuch“ z roku 1817, je vyobrazena konstrukce, která by se dala nazvat vysokou lanovou překážkou. [13]

Rozvoj a využití překážkových drah významně ovlivnilo především hnutí Outward Bound, založené v roce 1941 německým pedagogem K. Hahnem a anglickým rejdařem Holtem ve velké Británii. [13] Jejich filosofie vycházela ze skutečnosti, že z krizových válečných situací častěji úspěšně unikali námořníci spíše staří, ale psychicky odolnější, kdy naopak mladí, fyzicky lépe disponující námořníci nepřežívají.

Pedagogická filosofie Outward Boundu vychází ze dvou základních principů:

- člověk je schopen dokázat mnohem víc než se domnívá
- jen málokdo si uvědomuje, čeho je možné dosáhnout prostřednictvím vzájemné pomoci a týmové spolupráce. [7]

Velkým přínosem a hybnou silou bylo taktéž založení Project Adventure ve Spojených státech v roce 1971, který se začali problematikou lanových drah blíže zabývat a

v současné době hraje ve světové diskusi na toto téma pravděpodobně jednu z nejdůležitějších rolí. [6]

Ani u nás není používání lanových aktivit žádnou převratnou novinkou. Díky mnohaletým tradicím různých výchovných institucí a organizací působících na poli výchovy, pobytu a rekreace v přírodě (Junák, Liga lesní moudrosti, Tábornické školy, Prázdninová škola Lipnice) jsou u nás lanové překážky známi již delší dobu. [6]

Podle Hanuše (1999) k nám metodika přichází hlavně z těchto zdrojů:

- mezinárodní výchovná organizace Outward Bound
- zahraniční univerzity a školy, které svými projekty a obory směřují do oblasti rekreace a výchovy v přírodě
- ekologické organizace
- outdoor centra a organizace

V současné době bychom si dovolili doplnit tuto informaci ještě o další zdroje, kterými jsou:

- české univerzity (Univerzita Palackého v Olomouci, Univerzita Karlova v Praze)
- lanová centra v české republice (PROUD, BCVČ)

8.2 Pedagogické hledisko

Pokud se zmiňujeme o lanových drahách, je pedagogické hledisko jedním z nejdůležitějších. Z historie je možné vyčíst, že jako první používaly lanové překážky složky obrany státu k výcviku a překonávání terénních nástrah. Dnes se používají především z důvodu vzdělávacího a výchovného působení na jedince.

Je bezesporu možné, používat je pouze pro zábavu, nebo jako doplněk k jiným aktivitám, ale i tam je výchovná působnost znatelná.

Podstatným rysem metodiky je kladení důrazu na proces řešení překonávání překážek a to jak ve smyslu jedinec versus problém, tak v podobě skupina versus problém. V tomto pojetí nejde primárně o výkon ve smyslu měřených a dosažených veličin (za jak dlouho, kolik), ale o výkon ve smyslu překonání výzvy – problému, který každá aktivita či překážka vlastně představuje. [6]

Dále lanové aktivity v podobě lanových drah podle Hanuše rozvíjejí:

- pohybovou tvořivost
- obratnost
- sílu
- vytrvalost
- týmovou spolupráci
- umění řešit problémové situace originálními a netradičními způsoby i vlastním plným nasazením.

Dále v osobnostním růstu působí lanové dráhy na rozvíjení vůle, překonávání sebe sama a svého strachu, překonávání nepoznaného a rozšiřují komfortní zónu jedince v pozitivní směru. [6]

Pak je možné říci, že tato zkušenost je přenesena do běžného života, ať už v pozitivním, nebo (v případě špatně vedeného programu) negativním směru.

Tuto myšlenku ovšem popírá Neuman, který říká, že přímý přenos zkušenosti z překonávání překážek do praktického života není dostatečně prokázán. Je to způsobeno i metodologickými obtížemi při sledování a prokazování toho, co se odehrává v mysli každého jednotlivce.

O tomto by se dalo zajisté polemizovat, neboť jen samo absolvování překážky je sice dostatečným podnětem, ale je nutné, pokud s tímto podnětem chceme dále pracovat, doplnit jej o kvalitní zpětnou vazbu.

Je ovšem prokázáno, že dobrodružné činnosti dovedou mobilizovat vitální energii, vedou k optimální motorické i duševní výkonnosti, umožňují získávat zkušenosti a nabízejí stále nové možnosti překonávání vlastních sil. Riskantní a nejisté situace (mezi ně patří i zdolávání lanových překážek a lezení) jsou překonávány vlastní aktivitou, což přispívá k osobnostnímu růstu. [13]

8.3 Ekonomicko – manažerské hledisko

Pokud chceme absolvovat program na lanových aktivitách máme několik možností. Můžeme buď navštívit některé ze stacionárních lanových center, které jsou u nás v republice, nebo v současné době vznikají, nebo si program objednat u agentur, společností a sdružení, které se touto problematikou zabývají.

Lanová centra jsou první, dostupnější a cenově přijatelnější variantou. V současné době udává směr mezi stacionárními centry, které stojí „na kůlech“ v naší republice lanové centrum „PROUD“ v Olomouci, které své zkušenosti předává dále a školí nové instruktory ve spolupráci s katedrou Rekreatologie z řad zájemců široké veřejnosti. Své poznatky staví především na metodice amerického Projectu Adventure. Dále také působí jako poradce a konzultant při výstavbě nových lanových center po celé české republice (BCVČ, Krnov, Praha, Harachov...)

Pokud se rozhodne lanové centrum „PROUD“ navštívit, zaplatíte při běžných cenách 55,- až 85,- Kč za hodinu a osobu v závislosti na velikosti a složení skupiny a délce trvání programu. Jiné náklady s návštěvou centra mít nebude, protože zapůjčení materiálu je v ceně a vlastní materiál není povoleno používat.

V současné době fungují v české republice ještě další stacionární centra, která jsou postavena buď na „kůlech“, nebo na stromech. Jsou to Brněnské centrum pro volný čas v Brně-Lužánkách, které zahájilo svoji činnost na jaře 2003, Jungle Creek na Máchově jezeře, kde je centrum součástí příjemného lesoparku, lanové centrum při rekreačním zařízení Junior na Srbsku v Českém Ráji, kde se jeho otevření pro veřejnost zatím ještě zvažuje.

Cenově se centra pohybují od 55,- do 100,- za osobu a hodinu.

Kromě těchto center existují ještě stacionární lanové parky agentur, které se touto problematikou zabývají. V současné době je na našem trhu velké množství velkých a malých firem, které nabízejí lanové aktivity v rámci vzdělávacích seminářů, školení nebo zábavných akcí. Je to především Adventura Teambuilding s. r. o. (park lanových drah Srbsko v Českém Ráji) a Alpinautic – centrum týmové spolupráce (Medlov, Českomoravská vysočina). Tyto dvě firmy jsou také společně se třetí, Outward Bound – Česká cesta v profesním sdružení APOC (Asociace profesionálních outdoor center), které se mimo jiné zabývá právě bezpečnostními standardy nízkých a vysokých lanových aktivit včetně skalního lezení. V současné době je pravděpodobně možné tvrdit, že jejich bezpečnostní standardy jsou nejpřísnější v republice (100% používání atestovaného materiálu a podobně).

Možnost postavení mobilních lanových drah na téměř jakémkoli vhodném místě je ovšem vykoupena poměrně vysokou částkou. Agentury také někdy nejsou ochotny přijmout jakoukoli akci, která je pro ně z komerčního hlediska málo výnosná, nebo technicky příliš

náročná. Z tohoto hlediska se pro využívání širokou veřejností jeví naprosto jednoznačně lepší stacionární lanová centra.

8.4 Bezpečnost

Bezpečnost je jedním z nejdůležitějších faktorů při provozování lanových aktivit. Pokud budeme mluvit o vysokých lanových drahách a lezení, vychází bezpečnost většinou z horolezení nebo zkušeností, výzkumu a vývoje jednotlivých agentur a center. Tato činnost musí být vedena pouze pod režii zkušeného a proškoleného instruktora. Její kvalita vychází už ze samotné stavby a konstrukce překážek, použitého materiálu a jistící techniky. Na vysokých lanových překážkách se stává statisticky méně úrazů než na nízkých.

I když to zní paradoxně, je to způsobeno tím, že účastník se pohybuje ve volném prostoru a při pádu je zachycen ve vzduchu jistícím materiálem a technikou (nejčastěji horolezecké dynamické lano).

Oproti tomu na nízkých lanových překážkách může při špatné záchraně dojít k bezprostřednímu kontaktu se zemí, což může způsobit zranění od naražení, přes poranění kloubů (nejčastěji kotníku) až po zranění hlavy a páteře. Pro prevenci před těmito zraněními je nutno dodržovat bezpečnostní pravidla která by se dala shrnout následovně:

- je zakázáno mít na sobě při programu: prstýnky, hodinky, náramky, řetízky, větší náušnice atd.
- je zakázáno mít při programu v kapsách ostré a tvrdé předměty, mohou způsobit úraz komukoli ze zúčastněných
- dlouhé vlasy je lépe stáhnout do culíku nebo pod čepici
- všichni účastníci jsou povinni poslouchat pokyny účastníka
- každý účastník je zodpovědný nejen za své chování, ale také za bezpečnost svých kolegů
- každý účastník má právo odmítnout na překážku a právo požádat o výměnu záchránce, pokud v něho nemá důvěru
- je zakázáno pohybovat se po překážkách, byť zjevně triviálních, nejištěn minimálně dvěma z účastníků
- během překonávání překážky je zakázáno omotávat lano nebo jakoukoli jeho součást okolo prstů, rukou nebo jiných částí těla

- je zakázáno se na lanových drahách pohupovat skákat a skokem se snažit dosáhnout cílového bodu. [6]

8.5 Rekreatologické hledisko s ohledem na tendence vývoje

Jak už bylo zmíněno, využití lanových aktivit ve smyslu lanových překážek, má širokou možnost využití. Může to být jejich zařazení do různých zábavných programů, velkých i malých herních celků, některé cestovní kanceláře nabízí lanové aktivity jako součást dobrodružného programu (dohromady například s rafty, cyklistikou atd.), výchovné a vzdělávací využití, zaměření na osobnostní rozvoj atd.

Podle Hanuše (1999) jsou lanové aktivity chápány jako prostředek pro:

- aktivní rekreaci
- profesionální vzdělávací metodu outdoor management training
- využití při výuce na středních a základních školách
- využití při výuce studentů na vysoké škole

Podle Neumana (1999) se tato informace rozšiřuje o využití v:

- sociálních službách
- nemocnicích a léčebnách
- sociálním poradenství

Pokud nezaspíme a hledáme nové formy pro vzdělávání a aktivní trávení volného času, nemůžeme fenomén lanových drah přehlédnout. Jejich vývoj je v poslední době jednoznačně akcelerovaným módním trendem, který využívá nejmodernějších výzkumů z oblasti pedagogiky, didaktiky a jiných věd, zabývajících se rozvojem a vzděláváním člověka. Moderní vlna rizikových sportů je navíc dostala do popředí zájmu základních, středních i vysokých škol jako jednu z možných variant rozvoje žáků. Proto je tento obor dynamicky se rozvíjejícím odvětvím, které je poměrně hodně využíváno.

9 Skalní lezení - od průkopníků po současnost

Počátky horolezeckého sportu v Jičíně jsou úzce spjaty s rozvojem turistiky a spolkové činnosti na přelomu století. Tehdy byl Jičín kulturní kolébkou celého Podkrkonoší a studenti jičínských škol roznášeli zvěst o Prachovských skalách do všech končin české země. Většina návštěvníků však jen s úctou shlížela na skalní věže neobvyklých tvarů při

průchodu tehdy nejznámější partií skal Císařskou chodbou směrem k tzv. sklípku, kde stávala od r. 1886 dřevěná lesní restaurace postavená péčí hr. Schlika. [15]

Skupina jičínských studentů se rozhodla, jak sami píší, blíže poznati tyto skalní velikány a ustavují někdy v září r. 1907 lezecký kroužek Prachov (LKP) a začínají pod vedením J. Hendrycha, studujícího jič. reálky, jediného, který měl základní horolezecké znalosti, tajně cvičit v Babinci a okolí Mouřenína. Již 4. října téhož roku (1907) se J. Hendrychovi a J. Kubínovi podařil, soustavou komínů a přes tzv. „koně“, prvovýstup na jednu z největších dominant Císařské chodby – na Mnicha, tehdy více známém pod názvem Modlitba skal či Ruka. „Na vrcholu zanechali jsme“, jak napsali ve vrcholové knížce, „červenobílý železný praporek, jimž potvrdili jsme naši přítomnost a v červené krabici zanechali jsme rovněž zprávu o našem prvním vítězství“. Hned následujícího roku byly slezeny další výrazné věže v blízkosti tehdy známých turistických cest a vyhlídek. Tyto věže uvádíme pod dnes známými jmény a v pořadí dle výstupů, a to Krkavčí skály, Orel, Drážďanská věž, Hendrychova a Rektorky. Všechny výstupové cesty vedly převážně komíny. Činnost kroužku se úspěšně rozvíjela a to i přes překážky, jak ze strany škol, tak i lesního personálu. Studentům uč. ústavu hrozilo např. vyloučení ze studia, v ostatních školách kázeňské tresty za neuposlechnutí zákazu sportování. Proto také museli tajně cvičit techniku lezení. A proto také, jak uvádějí ve svých zápiscích, „z Jičína bylo nám odcházeti ve slušném oděvu, abychom si u Krýžů vyzvedli ruksak, v němž uschováno bylo lano a lezecké obleky a dále pak – knížky vrcholové i praporky stávaly se častým cílem střel schlikovských hajných. A nic nebylo platno, že jednu skálu pojmenovali jsme Schlikovou věží a další Ervínovým hradem“. Mezi tyto první průkopníky patřili kromě již jmenovaných Hendrycha a J. Kubína jeho bratr Fráňa Kubín, Zdislav Mazáček, Lád'a Pavlík, Prokop a Michal Štěrbové, L. Brožek a J. Fidrmuc. Tito zakladatelé LKP v předválečných letech vykonali, jak je uvedeno v Alpském věstníku (1908), celkem 136 výstupů a to jak na Prachově, tak i na Hruboskalsku. Z této doby je nutno se též zmínit o první návštěvě saských lezců z Drážďan, kteří zamýšleli vykonat prvovýstup na Krkavčí skály pravděpodobně i proto, že tato mohutná skupina skal jim připomínala jejich saskou domovinu. Vybrali pro ni i jméno zapsané v jimi zanechané vrcholové knížce „Domwächter“. Výstup se jim v sestavě F. Golberger a Rudi Nacke dne 10. 4. 1909 sice podařil, prvovýstup však nikoli, když ke svému překvapení našli na vrcholu vlajku v českých barvách a záznamy o výstupech LKP z roku 1908. [2]

Bohužel, slibně se rozvíjející činnost tohoto kroužku byla násilně přerušena odchodem většiny členů na bojiště I. světové války. Po válce se pak činnost kroužku udržovala velice sporadicky. Někteří členové dokonce padli (J. Hendrych, F. Kubín), další byli zraněni, někteří zanechali sportu vůbec. Z původního LKP zůstalo jen torzo. Ve vrcholových knížkách z počátku dvacátých let nacházíme pouze jména Kubín, Mazáček, Brožek zapsaná pod hlavičkou LKP a po roce 1924 pak, pod zkratkou tehdy založeného Klubu alpistů československých – KAČS. Základna KAČS pro náš region byla v Hradci Králové a činnost byla prováděna pod vedením J. Pilnáčka, MUDr. Janouška, Kubína a Mazáčka. [2]

Ve dvacátých letech zavítali do Prachovských skal drážďanští a sudetští lezci, aby tak nepřímo navázali na již zmíněnou návštěvu svých krajanů z dubna 1909. Tentokrát byli úspěšnější a v roce 1921 se jim, kromě mnoha výstupů na již slezené věže, podařily prvovýstupy na Richelieu, Kočičí jehlu, Hradeckou. Na všech pak zanechali vrcholové knížky spolu s německými názvy Wetternadel, Katzenspitze, Prachower Scheibe. Z uvedeného období se dále dochovala knížka z Fráňovky (Vierling). V srpnu 1929 se jim pak podařil prvovýstup na Čapku s Jehlou (Rohrauer Nadel). [2]

V těchto letech se začíná měnit i charakter výstupů, kdy z původních průstupů komíny se přechází na exponovanější výstupy stěnami a spárami, na čemž mají zásluhu i drážďanští lezci Barth, Rülke, Rotheuler, Kundisch, Goldberger, Mucke a Eichler. [2]

V druhé půli 20. a 30. let patří Prachovské skály pod taktovku členů KAČS z Prahy, Plzně, Hradce Králové, kteří zde začali, jak uvádějí „cvičit“, pod vedením znamenitých cvičitelů J. Janeby, R. O. Baušho, Pilnáčka, Meluzina, Jedličkových, Čabelky a dalších. [2]

Zároveň prováděli systematický průzkum a slézání skalních věží od Mouřenína až po Komenského věž, včetně několika skal v oblasti Babince. Některé cesty však, snad s ohledem na tehdejší pojetí lezení na pískovcových skalách jako „cvičné lezení“ a k urychlení práce na připravovaném průvodci, byly absolvovány s jištěním shora, eventuálně přemostěním. Některá přemostění vzhledem k tehdejší výzbroji dodnes zasluhují úctu jako např. Obelisk z okrajových skal, Drážďanská – Americká věž, Rektorky – Jehla. [2]

Výsledkem práce „Janebovců“ bylo nejen množství krásných výstupů, výcvik nových lezců, ale hlavně vydání nového horolezeckého průvodce po Prachovských skalách (J. Janeba – Horolezecká cvičení v Prachovských skalách 1930 – 1934) sloužícího dodnes

svým uspořádáním – tj. plánky, fotografiemi, zpracováním popisů cest, horolezeckou mapkou, jako vzor pro zpracování dalších průvodců. Na této práci se popisy starých cest, názvy skalních věží, místopisem a výstupy podíleli i Jičínští horolezci v čele s J. Kubínem a Z. Mazáčkem. Celkem popisuje Janeba 550 cest na 86 věží a tato, na tehdejší dobu obrovská práce, počínající prakticky od nuly, jej snad opravňovala i ke slovům, že „skalý Prachovské nemají pro nás dnes již žádných tajemství“... [2]

V roce 1934 zavítala do Prachovských skal výprava francouzských horolezců ze Savojských Alp. V roce 1941 natáčel v Prachovských skalách Zenit film propagační snímek s názvem „Mezi nebem a zemí“. Natáčení se zúčastnili lezci z LKP – Brožek, Jeřábek. Od této doby se mezi skalními horolezci začalo tradovat, že jičíňáci nejsou horolezci, protože lezou za peníze.

Za okupace byla činnost KAČS přerušena a horolezecká činnost pokračovala buď pod hlavičkou klubu českých turistů (KČT), nebo neorganizovaně, ve skupinách společných kamarádů a trampů z dalekého i blízkého okolí. V zápisech ve vrcholových knížkách se nejčastěji objevují lezci ze Železného Brodu (B. Salabová, Nedomlel, Č. Lisý), Nové Paky (Braun, Z. Kazda, Mendl, Nového Bydžova (Sedláček, Pospíšil), Mladé Boleslavi (Komberec Fr.), Lomnice nad Popelkou (Kobrlé, Mašek, Kumpošt). Z této doby je nutno vyzdvihnout skupiny lezců z Libáně a Hradce Králové. Libánští lezci pod vedením J. Makovce (Wurm, Prášek, Tytychtr, Zámečník, Macoun a další) vykonali řadu výstupů, z nichž vynikají prvovýstup na Vrak (1943) a údolní cesta na Drážďanskou věž (1945). Hradečtí lezci z nichž vyjmenujme alespoň některé – Andr, Geltner, Fiedler, Jukl, Pospíšilová, Kašpar, Rytíř, Skibík, Miffek, Podsedník a další se kromě výstupů i prvovýstupů věnovali v oblasti centrálního skalního města též objevování nových věží. [2]

V okrajových částech Prachova jako v Babinci, Laholi, Starém a Novém Hrádku a Maštelích zanechali tak dalším generacím řadu nových věží a věžiček, přelézaných dodnes.

Jičínští lezci se dělili v tomto období na dvě části – organizovanou v obnoveném LKP při odboru KČT v Jičíně pod vedením J. Kubína a neorganizované, lezoucí však také pod hlavičkou LKP. Sem patřili zejména Honys, Gebauer, S. Brožek, V. Chvojka, J. Koštík a další příležitostní lezci a kamarádi. [2]

Dále se musíme zmínit i o kamarádech ze „skaláku“ a jimi zanechaných prvovýstupech. Byli to v roce 1940. V. Nejedlo – prvovýstup na Svatováclavskou věž a hlavně pak jediný prachovský prvovýstup J. Smítky, který spolu s L. Vodhánělem a Vl. Procházkou

prostoupili v roce 1941 jižní cestou na Synáčkovou – nyní Smítkovou věž, do té doby zdolávanou pouze mostěním. [2]

Těsně po válce se Prachovské skály staly hlavně doménou hradeckých lezců. Za zmínku snad stojí i to, že hradečtí oslavili osvobození již 13. května 1945 vztyčením státní vlajky na vrcholu Jehly v sestavě Helvich, Kašpar, L. Tater, Pospíšilová, L. Andr. [2]

Horolezecký odbor KČT Jičín (LKP) měl po válce 10 členů pod vedením náčelníka J. Kubelky (LKP) a referenta horolezectví J. Kubína. Jak píše J. Kubín ve výroční zprávě z r. 1946, činnost kroužku byla zeslabována fluktuací, odstěhováním členů a nedostatkem a špatnou kvalitou lan. Přesto se v dalším roce začala činnost příchodem mládí opět rozvíjet. Vedení se ujímá Jan Mazáček a spolu s ním přicházejí noví jako V. Čejka, K. Hlaváč, J. Ondřich, M. Tomková, J. Valášková, S. Chromec, J. Kabeláč, J. Kittler, Fr. Kroupa, J. Všetečka, kteří dali základ k založení horolezeckého oddílu Sokola Jičín. Tehdejšímu vedení se podařilo sehnat i dostatečné množství horolezeckého materiálu (lana Füssen, Lützner, skoby, železa, cepíny, kladiva) z likvidace skladů německých horských myslivců. Nemuselo se tedy již zavodit na kole o to, kdo bude první v tehdejšímu skladu horolezeckého materiálu v penzionu pod „Šikmou věží“ a bude mít tak právo vybrat si to lepší z tehdejších dvou konopných lan a asi deseti karabin. V roce 1950 absolvovali J. Mazáček a J. Všetečka první státní horolezecký kurz cvičitelů ve Vysokých Tatrách. Již následující rok 1951 byl uspořádán historicky první oddílový zájezd jičínských horolezců do Vysokých Tater do oblasti Černé Javorové doliny. Zájezdu se pod vedením J. Mazáčka zúčastnilo dvanáct členů oddílu, kteří tak dali základ k pravidelným letním zájezdům Jičíňáků do Tater. V roce 1952, kdy došlo k reorganizaci tělovýchovy, byli ustaveny horolezecké oddíly při TJ Slávia a TJ Spartak Jičín. Původní členská základna se tedy papírově rozdělila, protože se nabízela možnost dvojího příspěvku na činnost. Přesto tvořila i nadále jednotnou partu a pořádala společné akce jako dříve, avšak střídavě pod oběma hlavičkami. Členská základna se rozrostla až na sto členů a byly slézány i ty nejtěžší cesty systematicky dle Janebova průvodce. [2]

V souladu s tehdejší politikou v tělovýchově byla tvořena reprezentační družstva na úrovni krajů a republiky. Do tehdejšího krajského výběru byli z Jičína zařazeni V. Ďoubal, V. Krupička, J. Mazáček, J. Stránský, v dalších letech pak střídavě L. Páv a V. Hynek. V roce 1945 byl do kádru tehdejšího reprezentačního družstva ČSR vybrán i náš V. Krupička. V témže roce byl uskutečněn i první zimní oddílový tatranský zájezd na Brnčalovu chatu za účasti 18-ti členů. [2]

Koncem padesátých a začátkem šedesátých let došlo k dalšímu skoku ve vývoji horolezectví v Jičíně. Začalo se více a pravidelně jezdit do okolních skalních měst a začaly se intenzivně hledat nové možnosti průstupů na skalní věže v oblasti Českého ráje. Zásahu na tom mají hlavně F. Kroupa a „Prachováci“ V. Krupička a Z. Kořátko spolu s J. Havlíkem. Pod jejich vedením vzniklo mnoho nových cest, z nichž velká část je dodnes prubířským kamenem současným lezcům. Zásahu na tom mají i jejich spolulezci J. Kittler, J. Brych, M. Jirásková, J. Stránský, L. Jakubec, L. Hanuš, L. Ritter, J. Tišer. Při této činnosti docházelo k rozporům při ohodnocování obtížnosti nových cest buď Janebovou pětistupňovou nebo tehdy obecně užívanou sedmimístnou stupnicí. Bylo proto rozhodnuto přizpůsobit prachovskou klasifikaci. Na této zodpovědné práci má největší zásluhu tehdejší vrcholová komise v čele se Zdeňkem Kořátkem. Díky tomu mohl vyjít v r. 1961 Jedličkův průvodce již s jednotnou klasifikací. [2]

V těchto letech zasadil V. Krupička první velehorskou kytičku v éře LKP, když se v letech 1958 a 1959 zúčastnil zájezdu na Kavkaz do oblasti Ušby a Ulutaučany a měl i to štěstí, že se osobně v roce 1958 setkal se sirem Elmerem Hunttem při výstupu na Elbrus.

Počátkem šedesátých let začínají naši lezci navštěvovat i uznávanou kolébkou pískovcového lezení – saské pískovce. Po počátečním seznamování s charakterem tamních oblastí, zvyklostí a cest provedli v následujících letech řadu hodnotných výstupů včetně několika přelezů tzv. Meisterwegů. [2]

V průběhu šedesátých let dochází k dalšímu rozvoji techniky lezení s níž je spojeno i vytváření nových cest, v té době nejvyšší klasifikace VIIc. Vůbec první historický krok vykonali prachovští lezci V. Krupička a L. Hanuš přelezením pravé východní spáry na Hlásku v roce 1954. Skutečný začátek však spadá do let 1964 až 1965, kdy byly vylezeny první stěnové moderní cesty Kočičí a Letecká na Palcát a Schlikovu věž dalšími z prachovských domorodců Z. Kořátkem a M. Entem. Oba dva s J. Havlíkem patřili mezi největší osobnosti prachovského lezení. Z. Kořátko vytvořil desítky nádherných cest před nástupem VIIc jako např. Valentina a Údolní Zelená a byl účastníkem a duchovním otcem mnoha cest nejvyšší obtížnosti. Rovněž tak Jarda Havlík, jehož východní stěny např. Tábořskou či Obelisk a další krásné stěnové výstupy, dobře zajištěné, zůstanou nezapomenutelně zapsány do prachovských dějin. Další parta se pak vytvořila kolem M. Enta, který dokázal nejen dělat zábavu, ale i hodnotné prvovýstupy VIIc. První velká údolní stěna cestou „Kazalnice“ na Prachovskou Čapku jím slezená zahájila novou éru údolních cest jako „Masachusetts“ na Krakonoše, údolní cesta na Ameriku a mnoho

dalších. Do prachovských stěn se zapsali i chrudimští lezci Páleníček a Pulpán, mezi jejichž speciality, vyjadřující cit pro skálu, patřily lámavé stěny a solivé spáry. Reprezentanty těchto cest jsou např. Ptačí cesta na Kobylu Laholi, či cesta MIG19 na Májovou věž nebo Pompeje na Hendrychovu věž. Horolezecký oddíl pod vedením J. Linharta zaznamenával v té době obrovský rozmach. Nastupuje nová generace vedená jedním z nejtalentovanějších horolezců VI. Charouskem. K této skupině patřili Petr Mocek, St. Šilhan, Zd. Petráň, Petr Krupka, Jan Ďoubal, M. Bureš, Petr Malý i výstřední lezec Petr Prachtl. Je nutné se též zmínit i o práci vrcholové komise, která v těchto šedesátých a začátkem sedmdesátých let usměrňovala etiku a pravidla lezení. Nevděčné balancování mezi byrokracií a uchráněním mnoha stěn pro další generaci, která realizovala stupně VIII až X potvrdilo správnost jejího přístupu právě v době mohutného rozmachu stupně VIIc. [2]

Dnes s odstupem let, kdy vývoj horolezení šel v obtížnost lezených cest tak nahoru a nestačí v klasifikaci stupeň X, se jednoznačně potvrdilo, že jakékoliv urychlování vývoje je nežádoucí a budoucnosti přináší jen škody. Pískovcové skály jsou specifické svým materiálem a je třeba na ně nepřenášet praktiky z jiných skalních oblastí či dokonce překližek. Proto je nutné zpřísnění pravidel lezení na písku i jejich dodržování. Živelný vývoj by mohl mít nedozírné následky pro budoucí generaci lezců, kteří by na přírodních pískovcových skalách nemohli lézt. Ovšem lezcům, kteří se v souladu s tehdejšími pravidly zasloužili o rozmach lezení v těchto letech je věnován zvláštní příspěvek „VIIc na Prachově“. [2]

V šedesátých letech se pomalu začínají zlepšovat podmínky pro návštěvu zahraničních velehor, čehož využívají i naši horolezci. Postupně navštěvují Kavkaz, Julské Alpy, Dolomity, Pyreneje, Rilu i Rhodopy a začínají tak pomalu naplňovat původní ideje zakladatelů horolezectví u nás, tj. členů českého odboru slovinského planinského družstva a jejich pokračovatelů v KAČS. Jarda Havlík se zúčastnil s reprezentačním družstvem zájezdu do Alp do oblasti Mt. Blancu, kde za velmi těžkých povětrnostních podmínek zdolává jednu z nejtěžších cest v Alpách na Grand Capucin. [2]

V roce 1968 se Z. Koťátko zúčastnil zájezdu do Julských Alp, kde spolu s Milanem Náhlavským vylezli řadu hodnotných výstupů: například na Jalovec Comicihohranu, Sutté – severní stěnu, Travník – Aschenbrener a Triglav – Lublanski směr. V dalším roce byl Z. Koťátko členem zájezdu ČHS do rakouských Alp, oblasti Wilder Kaiser, kde však v důsledku špatného počasí byl vylezen Kleine Predstuhl-V. V roce 1971 člen HO Jičín

Jiří Špitálský se zúčastnil zájezdu do francouzských Alp, kde přešel mimo jiné Aiguille du Midi – Kosmický pilíř. V době normalizace se prakticky vůbec nedalo jezdit do zahraničních velehor, kromě oficiálních zájezdů ČHS. Lezlo se převážně ve Vysokých Tatrách, kde nastupující nová generace jičíňáků – bratři Charouskové, J. Linhart a další prostoupila celou řadu velice hodnotných stěn (Weberovka, Hokejka, Galerie Ganku, Středohrot a další). [2]

V roce 1974 byl V. Charousek jako člen východočeského juniorského družstva zařazen do zájezdu ČHS do Julských Alp a italských Dolomit. Spolu s J. Nežerkou vytvořili sehranou dvojici, která měla na svém kontě nejvíce výstupů z účastníků zájezdu. V Itálii se jim podařil třetí průstup Piussiho cestou na Cimu Su Alto v masivu Civetty. Tato cesta s klasifikací VI + A3 nebyla zatím slezena bez bivaku. Vlád'ovi s Joskou se to podařilo a proto byl tento výstup právem zařazen mezi výstupy roku ve velehorách. Výkonnost Vládi Charouska se projevila i ve vytváření nových cest na Prachově stěnami, které do té doby byly považovány za nelezitelné. [2]

V roce 1983 bylo v oblasti Prachovských skal zaznamenáno pouhých pět prvovýstupů. Pouhých pět nových směrů bylo prostoupeno. O rok později sedm. Budí to o to větší údiv dnes, když po letech víme, kolik skvělých stěn čekalo na své prvolezce. Nemyslím, že šlo o generační problém, že by snad lezcům sedmdesátých let ubývaly síly. Skály coby cvičný terén vyčerpaly svoje možnosti a čekaly, aby konečně byly rehabilitovány a uznány jako samostatná lezecká disciplína. Nadešel zlom, kdy lezení jako takové dospělo na křižovatku. [2]

Přestala vyhovovat stará pískařská klasifikace, mnoha budoucím hvězdám připadalo, že je svazují i pískařská pravidla. Scházela motivace a především specializace. Nadcházela doba lezců, kteří s horami nechtěli mít vůbec nic společného. Byla to doba první „prachovské desítky“, doba, kdy do Prachovského skalního města vtrhl styl RP, aby se tu už natrvalo usadil, doba „bílého moru“ magnézie a doba prvních překližkových šidítek pro ty, kteří se nemohli dočkat jara. [2]

Je trochu symbolické, že nová generace skálolezců vyrostla na jičínských středních školách stejně jako zakladatelé prvního organizovaného lezeckého spolku. Už když tehdejší spolužáci jičínského gymnázia Martin Procházka a Roman Vacek začali utíkat z výuky do skal, aby měli větší klid na zdolávání těch, do té doby nejtěžších cest v Prachově a také byla jejich jména známa nejen v domácím prostředí. [2]

Bylo to na jaře roku 1982, když oba tito teenageři poprvé našli odvahu změřit síly se severní stěnou Smítkovy věže, tzv. Zdí nářků. Sice se to nakonec provalilo díky zranění hlavy, které utržil nejmenovaný z mladíků, nicméně další mezník jejich začínající lezecké kariéry byl překonán. Neodpustím si zmínku o zcela rozdílném přístupu obou protagonistů, který je v lezení vynesl na špici tehdejšího českého skálolezení. Zatímco Prochorovi stačilo jen občasným popolezením trochu popostrčit nezměrný talent svého subtilního těla, Vacan coby silový lezec, mohl za každou vylezenou cestou vypočítávat hodiny nashybované na hrazdě či nalezené na pískovcových kachličkách, jimiž je doposud obložena chodba u nich doma v přízemí. Významnější výstupy začaly až v r. 1985 – Cesta pro Alenku – Orel, Bílá stěna – Rektorky, 1986 – Pokání – Mnich, 1987 – Heuréka – Krkaviny. Je škoda, že poměrně brzy společná cesta obou skončila. Aktivnější z dvojice, Vacan, si pak k novým projektům na Prachově zval lezecké osobnosti i odjinud (Aleš Morávek, Jan „Pupák“ Novotný, Zdeněk „Zdenál“ Šlachta), 1987 – Vamberácká – Obelisk, 1988 – Miama Beach – Smítkova věž, 1989 – Rotující kedluben, Žlutěj pes – Smítkova věž. [2]

V roce 1991 začíná i mladá a úspěšná historie našich mladých jičínských himalájců – Ludka „Boudy“ Ondřeje, Pepy Kubíčka, Pepy Šimůnka, Petra Skřivánka, Jardy Siraně, jako pokračovatelů již zmíněných M. Novotného a V. Krupičky. [2]

První desítku na Prachově zdolal „cizinec“ Petr „Bobuláč“ Čermák v roce 1986 ceta Petr a Pavel na Smítkovu věž. Dalším význačným počinem byl prvovýstup Obřím převisem na V. Zbrojnoše, uskutečněnou Ch. Guntherem r. 1987. Bylo to sice v době, kdy měl zakázanou činnost prvolezce na území tehdejší NDR. Nicméně jeho prvovýstup byl uznán a posléze zopakován. Na svá mladá léta si opět zavzpomínal Polda Páleníček posílen mladou krví Tomášem Myslivcem, 1989 – Krkaviny – Muší balet, 1990 – Svatý Václav – Ent Memory. Podobně vyrazil ke zteči prachovských stěn další veterán Petr Mocek, také posílen o generaci mladšími sekundanty. Stvořil další památníky své nekončící lezecké kariéry, především dva prvovýstupy na Jehlu – Komédie starců a Woodstock, Polabská nížina – Hakenova věž. [2]

A aby těch comebacků nebylo málo, začala Prachov v r. 1990 častěji navštěvovat i živá legenda českého lezení Standa Šilhán. Jeho zkušenost ve spojení s lezeckým kouzelnictvím vycházející hvězdy Marka Havlíka znamenala opravdový přelom ve vývoji v lezení na Prachově. Havlík – syn tak navázal na proslulé výstupy svého otce z 50. let. Chuť do prvovýstupů získal již několik let předtím s Milanem „Burákem“ Burešem. Jejich spolupráce vyvrcholila cestou Überhank na Kejklan v Babinci. Po těchto „zahřívacích

průstupu“ se Prachov konečně po 4 letech dočkal další desítky v podání M. Havlíka cesta Čím hůř – tím líp na Drážďany. A později další desítky: 1991 – Kocourkov – Sv. Václav, Supernova – Obelisk, Cesta lásky – Drážďany, Vesuv – Hendrychova věž, 1993 – Bez nálady, 1994 – Lačná ústa – Janebova věž. Dalším krokem vstříc hranicím lidských možností bylo dosažení 11. stupně obtížnosti týmž lezcem. V roce 1992 – Datum narozen – Hendrychova věž, 1993 – Cementárna – Hakenova věž, Život na laně – Hláska. [2] Samostatnou kapitolou se dnes stává jeho oslnivé působení mezi překližkovými stěnami a cementovými chyty.

Výčet by jistě nebyl úplný, kdybychom opominuli dva lezce „ze sousedství“ – lomničáky Pepu Vilínovského a Míru Pěničku. Představili se v r. 1992 smělymi výstupy Kameníkovy kruhy – Jehla a Tutová hrana – Obelisk. [2]

Následovaly další hodnotné výstupy – Západ slunce – Sluneční věž, Šicí stroj – direkt – Drážďany, Dallas – Amerika. [2]

Na doplnění ještě pár jmen, která také nikoli zanedbatelně ve své době měla pro Prachov svůj význam a věnovala mu mnoho ze svého času: J. Rubín, R. Schovánek, Z. Petrář, J. Macoun, V. Šoltys, M. Mikeš, J. Tišer, J. Šimůnek, z přespolečných F. Čepelka, J. Vrbata, M. Vyvadil, D. Semiginovský, P. Levitner, R. Brt a další (Bosák, Stránský, Všetečka, 1997). [2]

10 Ochrana přírody

K 31. 12. 1933 jsou Prachovské skály vyhlášeny přírodní rezervací jako jedna z prvních v ČSR tehdejším ministerstvem školství a kultury. Účelem vyhlášení má sloužit mladé generaci především školám. Až v roce 1955 je vyhlášena CHKO Český ráj jako jedna z prvních v naší republice. Do této CHKO, ale Prachovské skály nepatří. Po roce 1949 zůstávají Prachovské skály územím nikoho a nikdo v nich neprovádí údržbu. V roce 1960 dostává Prachovské skály do správy s Jinolickými rybníky MěNV Jičín. V té době někteří starší horolezci pomáhají MěNV s jejich údržbou, která po 11leté nečinnosti všude potřebná, neboť některé stezky a úseky jsou ve velmi špatném stavu. A když je v roce 1980 založena organizace Českého svazu ochránců přírody, je téměř polovička členů z řad horolezců. Každý rok odpracují členové stovky hodin na úpravě skal. Když hrozilo na konci 80. let zavření centra skal byli to právě oni co tomuto kroku zabránili tím, že všechny hrubé závady odstranili. [12]

V Prachovských skalách jsou živočichové, ptactvo i rostliny, které je potřeba chránit pro další generace. Z ptactva jsou zde výr, včelojed, káně, krkavec, lelek, poštolka, jestřáb, krahulík, ostříž, datel, sova pálená, pušтік. Z živočichů jsou to kuna lesní a skalní, jezevec, srnčí, zajíc, bažant, liška, veverka. Před vánocemi sem zabloudí z Benecka i jelen (nalezeny dva schozy) a je zde i prase divoké. Ze vzácných rostlin je to na jaře 7 lokalit bledulí, je zde devětsil, dvě lokality lýkovce, plovůň jedlová, plovůň vidločka. V uzavřené rokli se nachází 47 druhů mechů. V severní části rostou vstavače - orchideje. Je tu i v bahnitých podnožích přeslička obrovská, velikostí ke dvou metrům. Téměř na vyhynutí je zde masožravá rostlinka rosnatka. [12]

Cílem je prosazovat měkký cestovní a turistický ruch na principech trvalé udržitelnosti se zachováním hodnot přírody a krajiny Českého ráje.

Metodou SWOT analýzy byly zjištěny tyto skutečnosti:

Tab. č. 4 - **Ochrana přírody a limity rozvoje**

a) SILNÉ STRÁNKY	b) SLABÉ STRÁNKY
Nejstarší CHKO v ČR	Poškození a znečišťování přírody provozováním turistiky
Existence dalších maloplošných chráněných území mimo CHKO	Zvyšováním intenzity využití si turistika “podřezává větev”
Jedinečný krajinný reliéf	Nedostatek ČOV a funkčních systémů kanalizace, zejména v oblasti CHKO
Obecné povědomí o Českém ráji a nutnosti jeho ochrany přenášené již přes několik generací	Místa střetu zájmů turistů a ochránců přírody
	Poškození pískovcových skal v důsledku nedodržování horolezeckých pravidel
	Nevhodné zemědělské hospodaření způsobující erozi
	Neexistence profesionálních strážců ochrany přírody
c) PŘÍLEŽITOSTI	d) OHROŽENÍ
Návrh na územní rozšíření CHKO	Stanovená pravidla nedokáží zabránit devastaci přírody
Kompenzace vlastníků za omezení nakládání s majetkem	Extenzivní rozvoj služeb cestovního ruchu v lokalitách vysoké přírodní hodnoty
Dohoda o hierarchii turistických atraktivit na principu diferenciaci přísné ochrany a turistického využití vybraných lokalit ¹	Nevyužití možnosti rozptylu turistické infrastruktury do širšího spádového a okrajového území
Dohoda místní komunity o regulaci návštěvnosti vybraných lokalit	Nedostatek finančních prostředků na budování a údržbu turistických stezek
Smysluplné motivační usměrnění toků návštěvníků	Přílišná regulace na úkor pocitu “svobody pohybu”
Návrh a budování nových turistických tras	Pustnutí krajiny
Zánik či uzavření starých opotřebovaných turistických stezek	Narušení krajinného rázu necitlivou výstavbou
Restrukturalizace zemědělské výroby	Nadměrný nárůst horolezeckého využívání skal
Posílení informačních a strážních služeb	Zvyšování poškození a znečišťování přírody

10.1 Aktivní ochrana území

- údržba cest, asanace erozních ploch, budování zábradlí
- instalace informačních tabulí, osvěta
- vymezení a označení cyklostezek, cyklotras

10.2 Pasivní ochrana území

1) usměrnění pohybu návštěvníků na vybranou síť cest:

- revidované značené turistické cesty zejména cesty rekonstruované
- cyklotrasy, cyklostezky
- místní komunikace

2) časové omezení pohybu:

- zákaz sportovních závodů v hnízdním období březen – červen
- zákaz horolezectví v období říjen – duben

3) vyloučení některých aktivit:

- organizované sportovní závody v I. zóně
- horolezectví v uzavřených oblastech se silným erozním poškozením, se zvýšenou ochranou druhů
- rostlin a živočichů
- sportovní rybaření mimo místa vyhrazená
- poutě, slavnosti

Pěší turistika je klasickým využitím volného času v prostoru dnešní CHKO Prachovských skal již mnoho let. Síť turistických značených cest je z hlediska poznávání krajiny dostačující.

Úkoly:

- směřovat turistiku pouze na udržované cesty, aby nedocházelo k rozšiřování erozních oblastí
- zklidnit vybraná území, v případě ohrožení tyto oblasti nebo cesty dočasně uzavřít
- renovovat naučný systém pro turisty
- nevhodně vedené cesty společně s Klubem českých turistů přeznačit

- rozšiřování sítě značených cest není do budoucna žádoucí a další změny vedení značených turistických cest projednávat se Správou CHKO
- podporovat průběžnou údržbu cest podléhajících erozi včetně vyhlídek
- dálkové pochody a běhy vést zásadně po značených turistických cestách nebo ostatních zpevněných cestách; upřednostňovat pochody bez pevné postupové trasy, pouze s kontrolními body s možností libovolného pořadí jejich navštívení

Cesty a chodníky pro pěší

Opravy a údržba cest a chodníků musí svým konstruováním respektovat přírodní hodnoty v území.

- přístupy ke skalním vyhlídkám - v místech, kde dochází k sešlapu a erozi dřevěné povalové chodníky se zábradlím znemožňujícím chůzi mimo
- cesty a chodníky v zamokřených územích - dřevěné povalové chodníky se zábradlím znemožňujícím chůzi mimo
- cesty a chodníky s erodovaným okolím - dřevěné zábradlí

Odpočívadla

- turistická odpočívadla budou umístována pouze uvnitř sídel, výjimečně na významných uzlových bodech turisticky značených cest.

Cykloturistika, jízda na horských kolech (MTB) včetně jízdy po terénních cestách (mnohdy i nezpevněných) se stala během posledních 10 let velmi oblíbenou aktivitou z důvodu masivního rozšíření horských kol. Pro cykloturistiku jsou využívány především lesní a polní cesty a místní komunikace, extrémně pak jakékoli cesty a pěšiny nebo přímo volný terén, kde často dochází k poškození vegetace a vytváří se podmínky pro erozi. Pro cykloturistiku je na území CHKO vyznačeno poměrně málo tras. Cykloturistiku je možné na území CHKO provozovat jen na komunikacích k tomu určených.

Úkoly:

- umožnit pohyb cyklistů jen po vyznačených cestách k tomu vhodných
- cyklistické závody povolovat jen na zpevněných cestách a silnicích
- nebudou budovány nové trasy cyklotras, na stávající síti cyklotras budou prováděny opravy a údržba

- na místech, kde dochází k vjezdu mimo cesty a poškozování přírodního prostředí budou instalovány tabulky „Stezka pouze pro pěší“ a vybudovány cyklistické zábrany (závory, šikany, rošty atd.)

Pískovcové skály jsou kolébkou českého **horolezectví**. Z důvodu ochrany přírodních hodnot bylo již dříve zakázáno horolezectví v oblasti Javorového dolu v Prachově. Dnes jsou v erozně náchylných oblastech vymezeny přístupové stezky k jednotlivým skalním věžím. Horolezectví je možné provozovat jen se souhlasem Správy CHKO Český ráj.

Úkoly:

- omezit období provozu horolezectví od dubna do října, místně upravit podle konkrétních podmínek a výskytu chráněných druhů rostlin a živočichů
- neumožnit používání magnézie a umělých pomůcek, obecně zakázat lezení na vlhké skále, k jistění používat jen klasické pískovcové metody, vrcholové dobírání jen z okrajů skal
- souhlas s provozováním horolezectví vydat jen žadatelům, u nichž je záruka dodržení podmínek nepoškozování přírodních hodnot skalních ekosystémů
- průběžně vyhodnocovat dodržování podmínek vydaných souhlasů a ty zpětně aplikovat do nových žádostí
- ve vybraných bezzásahových oblastech odstranit slaňovací a jistící kruhy na skalách
- výše uvedené podmínky jsou akceptovány v Pravidlech sportovního lezení na pískovcových skalách v Čechách

Je zřejmé, že významnou podmínku rozvoje cestovního ruchu, který by měl být dlouhodobě přínosný pro všechny dotyčné skupiny i jedince, představuje sledování a zvyšování únosnosti tohoto rozvoje. Sledování únosnosti rozvoje cestovního ruchu musí odrážet nejen stanoviska odborníků, ale i názory a postoje široké veřejnosti. Je nutné přijmout tuto výzvu a pokusit se takto uvědoměle při rozvoji cestovního ruchu postupovat, i když to zpočátku přinese více komplikací než výhod. Sledování dopadu změn vyvolaných aktivitami cestovního ruchu a míry jejich únosnosti pro dané území či přijatelnosti pro komunitu na něm žijící by mělo postupně vyústit v rozšíření klasického informačního systému.

11 ZÁVĚR

Cílem práce bylo uvažovat nad možnostmi rozvoje cestovního ruchu. Ty vidíme v opatřeních, které by stimulovaly pozitivní a na druhou stranu odstraňovaly negativní faktory působící na rozvoj cestovního ruchu v dané oblasti. Za pozitivní faktory považujeme zmiňované značené turistické stezky, koncentraci klíčových atraktivit na malém území a nabídky nových produktů. Mezi negativní řadím např. špatnou dopravní dostupnost, slabou koordinaci subjektů cestovního ruchu, nízkou podnikatelskou aktivitu, veřejnou infrastrukturu služeb a propagaci.

V dnešní době je aktivní trávení volného času ve fázi dynamického rozvoje ať už ve formě tradičních činností, nebo v podobně netradičních aktivit, do kterých můžeme zařadit aktivity lanové.

Rekreologie jako mladý taktéž dynamicky se vyvíjející obor by měla pracovat se širokou škálou různých sportovních, výchovných a sebepoznávacích činností a využívat je pro osobnostní a fyzický rozvoj jedinců, kteří chtějí této nabídce využít a zvolit si tak moderní aktivní životní styl. Z těchto důvodů jsme se rozhodli, že výstavba lanového centra v Prachovských skalách by byla přínosem pro rozvoj zmíněného životního stylu a předpokládáme, že by svým výchovným charakterem zapůsobila na návštěvníky, kteří by se i v rezervaci chovali ohleduplněji vůči přírodě.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] BÍLEK, K., KOŠŤÁK, M., KOŤÁTKO, J., MRKÁČEK, Z., SMOLÍKOVÁ, V., ŠOLTYS, V., ŠOLTYSOVÁ, L., ULRYCHOVÁ, E., VAVŘICH, M., VŠETEČKA, J. *Průvodce přírodní rezervací Prachovské skály*. Turnov : Základní organizace Českého svazu ochránců přírody Prachovské skály, 1997.
- [2] BOSÁK, E.; STRÁNSKÝ, J.; VŠETEČKA, J. *Z Prachova po Himaláj*. Praha : East Publishing, 1997.
- [3] ČERMÁK, K. *Putování po Zlaté stezce Českého ráje*. Jilemnice : Gentiana, 2005. ISBN 80-86527-17-4.
- [4] DLABOLA, P; ŠOLTYS, V.; VŠETEČKA, J. *Prachovské skály – horolezecký průvodce*. Praha : East Publishing, 1998.
- [5] DĚDKOVÁ, J; HONZÁKOVÁ, I. *Základy marketingu*. Liberec : 2003. ISBN 80-7083-749-7.
- [6] HANUŠ, R., HRKAL, J. *Lanové překážky a lanové dráhy*. Olomouc : Hanex, 1999.
- [7] HANUŠ, R., JIRÁSEK, I. *Výchova v přírodě*. Ostrava : Technická univerzita Ostrava, 1996.
- [8] HLÁVKA, K. *Prachovské skály - monografie*. Praha : Klub českých turistů, 1948. ISBN 80-85605-08-2.
- [9] HORÁK, V. *100 let turistiky na území okresu Jičín*. Jičín : 1988.
- [10] HORNER, S. *Cestovní ruch, ubytování a stravování, využití volného času*. překlad, Praha : Grada, 486 s., 2003.
- [11] MALÁ, V. *Základy cestovního ruchu*. Praha : 1. vyd., VŠE, 100 s., 2002.

- [12] NAVRÁTIL, I; ŠOLTYSOVÁ, L. *50 let CHKO Český ráj*. Turnov : 2006.
- [13] NEUMAN, J. a kol. *Překážkové dráhy, lezecké stěny a výchova prožitkem*. Praha : Portál, 1999.
- [14] PÁSKOVÁ, M. *Výkladový slovník cestovního ruchu*. Praha : Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 448 s., 2002.
- [15] PECH, M. *Z historie turistiky v Prachovských skalách*. Praha : 1928.
- [16] SCHLIKOVÁ, T. *Investice* [online]. Zpráva doručena: Jitce Vackové. 17. února 2007.
- [17] TEKVERK, V. *Informace o společnosti J. M. SCHLIK – KONTINUUM* [online]. Zpráva doručena: Jitce Vackové. 14. března 2007. Osobní komunikace.
- [18] TEKVERK, V., *Návštěvnost Prachovských skal*. [online]. Zpráva doručena: Jitce Vackové. 10. března 2007. Osobní komunikace.
- [19] VYSTOUPIL, J. *Základy cestovního ruchu*. Brno : 1.vyd., Masarykovy Univerzita, 119 s., 2006.
- [20] VYSTOUPIL, J. A KOL. *Atlas cestovního ruchu České republiky*. Praha : Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 157 s., 2006.
- [21] WÁGNER, J. *Jičín*. Praha : 1979
- [22] WALDHAUSER, J. *Český ráj očima archeologie*. Liberec : KNIHY 555, 2006. ISBN 80-86660-15-X.
- [23] <http://www.prachovskeskaly.com/okruhy.php>

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1 – mapka malého okruhu

Příloha č. 2 – mapka velkého okruhu

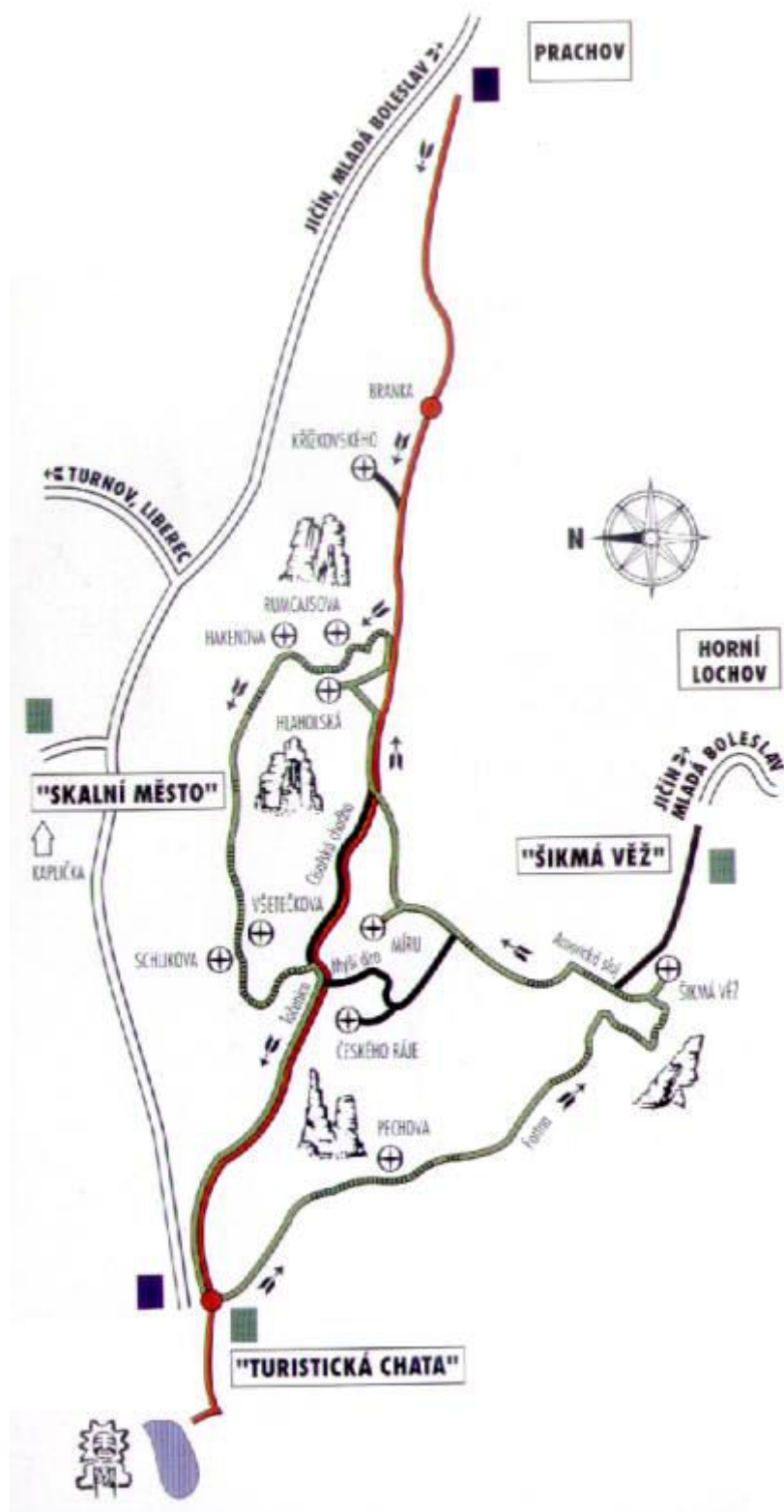
Příloha č. 3 – návštěvnost Prachovských skal

Příloha č. 4 – obrázky lanových drah a přemostění

Příloha č. 1 – Mapka malého okruhu

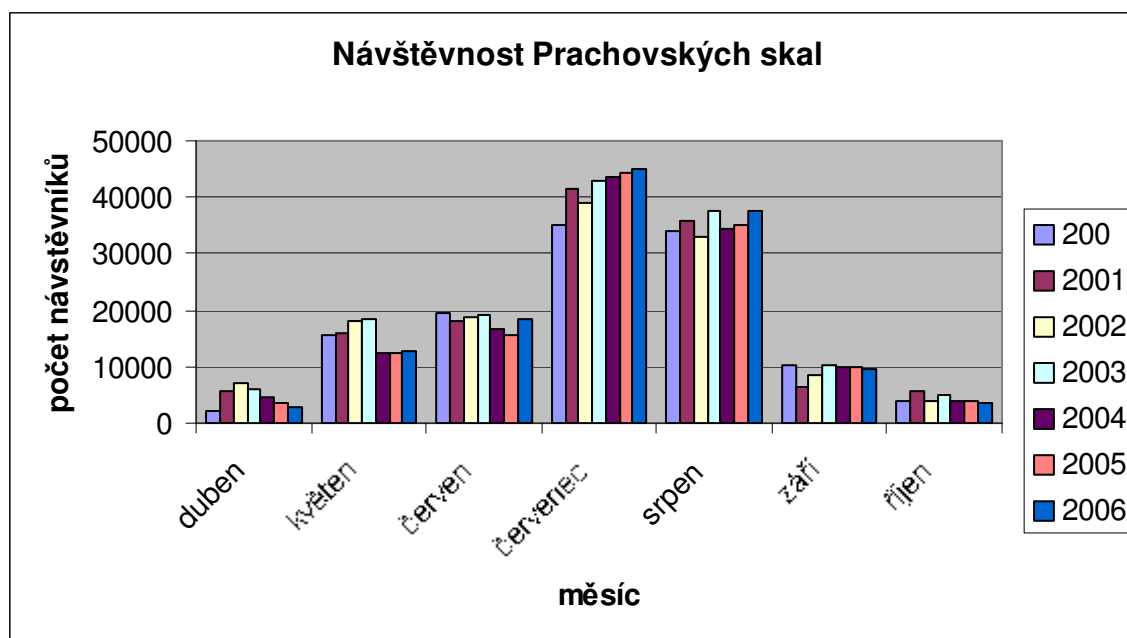

Příloha č. 2 – Mapka velkého okruhu

Příloha č. 3 – Návštěvnost Prachovských skal [18]

	duben	květen	červen	červenec	srpen	září	říjen
2000	2090	15455	19618	35172	34206	10149	3937
2001	5551	16126	18132	41369	35763	6317	5703
2002	6983	18078	18637	39083	33011	8606	3859
2003	5920	18288	18975	42889	37516	10312	4862
2004	4687	12510	16746	43513	34560	9959	3906
2005	3614	12518	15572	44328	35217	9833	3896
2006	2855	12936	18366	44890	37412	9650	3414

Příloha č. 4 – obrázky lanových drah

